

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Iliustracijos dailininkas Vygantas Vėjas

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

I DALIS

„Buvimas drąsiu nereiškia, kad Tu nebijai.

Buvimas drąsiu reiškia, kad tu bijai, tikrai bijai, labai bijai,

Bet vis tiek darai tai, kas turi būti padaryta.“

Neil Gaiman

Jurga sapne girdi skambantį telefoną. Nusikeikusi ir paslinkusi sapną į šalį, lengvai šokteli iš lovos. Nakties tamsoje įkyriai šviečia, žviegte žviegia, vibruoja dvidešimto pirmojo amžiaus išmanusis išradimas, nenuilstantis paromis. Jau tūkstantąjį kartą Jurga prižada šį padarą naktimis užtildyti. Tik štai tas darbas, profesiniai įsipareigojimai, įpareigojimai...

- Klausau.

Tyla.

- Klausau.

- Mane išprievartavo.

- Kur Jūs?

Tyla. Ir pypt, pypt. Jurga pasipurto. Lyg vis dar tikėdamasis, kad įstrigusi sapne. Įsitikinti visuomet padeda įjungta šviesa. Tamsoje intuityviai paspaudžia išganingąjį jungiklį. Bingo. Šviesu. Ne sapnas.

* * *

- Tomai, vykstame. Vėl seksualinis priekabiavimas prie mažamečio.

- Būsiu po 10 minučių. Galėsi dirbti? Juk dar per mažai laiko po ...

- Tomai, prašau apie tai nekalbėti... Dirbsiu.

Nusikaltimų varpas. Jurgai tai buvo lyg žygdarbių žygdarbis. Bandyti eilinį kartą cypiančiai motinai pasakyti, kad jos dukterį prievartauja taip jos mylimas vyras – jos dukters patėvis. Jurga lyg ragana likdavo kalta, kad griaua šeimas, tą susikurtą iliuzinį stabilumą, kurį palaikydavo socialinės pašalpos, pigus alkoholis, vaikai ramiai gulintys lovose, nes pakelti galvą pernelyg sudėtinga... Jurga nekenė to drėgmės, purvinų skudurų, myžalų, puvėsių, cigarečių, svylančios kiaulės, rūgstančio pieno, kiaulidžių mėšlo kvapo....

Tomas tyliai sėdėjo automobilio gale. Jurga įsliuogė. Tomas – advokatas. Teisingumas lėtai keliauja link teisingumo. Vis užstringa kažin kokiuose koridoriuose. Taip jau devynerius metus Jurga

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

ir Tomas skraido po Lietuvos žemelę. Pirmyn – atgal. Ieškant daugiau šviesos. Gelbstint taip globojamus Lietuvos politikų vaikus. Graudu stebėti, kai vaikas klykia, o Jurga net negali jam pagelbėti. Vaikas – tėvų nuosavybė iki 18 metų. Tėvams geriau žinoti, kada vaikas nukentėjo, o kada ne. Visi tarsi užsibuksuoja – negali patikėti, kad šalia purvo gali prasiverti dar didesnė purvo skylė. Jurga pavargusi po ilgos savaitės Vilniuje. Nuo žmonių net akyse raibsta. Tomas apkabina kavos aromatu, nusišypso. Jam trisdešimt aštuoneri. Juodi plaukai sušukuoti lygiai, sutepti, tačiau nerėkia želės blizgesiu. Jo veidas visuomet sulysęs, šiek tiek per baltas. Kiek kartų Jurga siūlė Tomui vartoti kokius vitaminus arba keliauti kartas nuo karto pailsėti, kur daugiau saulės. Tomas netiki medicina. Tiki iš dalies psichologija. Vykstant į Lietuvos provinciją, jis valandų valandas klausinėtu Jurgos, jeigu tik ji būtų nusiteikusi kalbėti. Jurga dažnai mėgsta tylėti. Kaupia energijos likučius susitikimui su nauju pragaro vaizdu. Tomas aukštas, šiek tiek ištišęs. Jo eiseną lėta. Tokia perregima. Tomas – geriausias Jurgos draugas. Jam patikimos visos paslaptys.

- Jurga, nemanai, kad Tau reikėtų pailsėti?

- Tomai, tai Tu išbalęs, o ne aš? – Jurga nuleidžia juokais tą draugišką pasiūlymą. Užsigeria kelionėms skirtos mėgstamos baltos kavos. Šiaip kasdien Jurga gerdavo bent du puodelius juodos kavos, nes žemas spaudimas rytais ir per pietus jau lenkdavo prie žemės. Tomas ramus. Jo balsas niekada nebūna pakeliamas. Visada išlaiko tą monotoniją. Tarsi šiek tiek sutvardytas. Diplomiškas. Ramiai glostantis klausą. Jurgai kartais mesteldavosi mintis, kad jie būtų visai nieko pora. Tik štai nebuvo tos kibirkštėlės, kurios dėka įsiliepsnoja aistra. Nebuvo. Jurga pasakodavo savo vyrui apie Tomą. Vyras niekada nesuabejodavo, neįtarinėdavo. Tomas naktimis šėldavo su Jurga jos bute. Psichoterapeutė Rasa buvo išmokiusi Jurgą įjungti mintyse muziką, stabdyti savas įkyrias mintis, kylančius ir siekiančius išsiveržti intensyvius jausmus. Apie Tomo meilę ir norą būti daugiau nei draugais ji žinojo jau septynerius metus. Mintyse skambėdavo Džordanos Butkutės¹ daina „Nemylėjau tavęs“.

Nemylėjau tavęs

Bet tylėjau ilgai

Man patiko tik būti su tavim

Nemylėjau tavęs

Nieko aš iš tavęs

¹ Džordana Butkutė (g. 1968 m. spalio 3 d. Šakiuose) – Lietuvos roko ir pop muzikos dainininkė. Dainos „Nemylėjau tavęs“ nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=gGvQnXN6BmI>.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Nelaukiau ir neprašiau

Gal todėl, kad esu labai šalta.

Nemylėjau tavęs.

Jurga nuspaudė čirškiantį žadintuvą. Į šviesų miegamąjį - baltos sienos, balta plati lova, veidrodinė spinta, minimalistinė balta stovinti lempa. Jau veržte veržėsi pirmieji saulės spinduliai. Jurga lengvai pakėlė galvą, pakedeno raudonai dažytus plaukus ir atsisukdama į dešinę paklausė:

- Zuiki, gal kavos?

Tuščia. Atsakymo nebus. Jurga puikiai suvokė, kad mylimojo nebėra. Iš tiesų jo jau senokai nebėra. Tik tie automatizmai... Mylimasis dingo be žinios prieš beveik metus. Kaip šios dienos spindesį atmena, kad naktį lėkte išlėkė gelbėti eilinio „skęstančiojo“ savo kancioje, o grįžusi į dviejų kambarių dešimt metų puoselėtą butą neberado Jo. Nei raštelio, nei vienas daiktas nepaimtas. Tarsi būtų tapęs nematomas ir išsisklaidęs kaip migla – tiesiog pasibaigus galiojimo laikui – jų bendro gyvenimo laikui. Ašarų, paieškų buvo. Policija ieško ir dabar. Tik taip lengvai neatprantama nuo meilės. Jurga jautė skausmingai sugeliančią širdį ir aptemstančią galvą. Kiekvienas rytas buvo lyg ėjimas peilio ašmenimis, mintyse kartojant mantras: „Aš stipri. Aš galiu. Aš gyvenu. Aš sveika. Aš sutiksiu naują meilę. Jis pabėgo. Jis nebuvo manęs vertas. Aš galiu. Aš tikrai galiu gyventi toliau.“ Veidrodis jau siekė ginklo ir kėsinosi nusižudyti nuo Jurgos dirbtinai kuriamos šypsenos. Ji vaipydavosi pagal visas pozityvaus mąstymo taisykles prieš bejėgį savo atvaizdą. Ji priekabiavo, prievartavo save: „Tavo nuostabūs raudonai dažyti plaukai iki pečių. Ilgis pats tas. Nei per trumpi. Nei per ilgi. Jie puikiai įmagnetina orą, kai purtai galvą. Raudoni akiniai įrėmina pilkai žalias akis, kurias dažniau reikėtų pateplioti tušu. Būtum dar ryškesnė. Nosis su kuprele – privilegijuota klasė. Kas tokias beturi? Gal reikėtų koreguotis ir iš karto papulsiu ant dešimto iš dešimties laiptelių grožio butaforiškame rūme? Tavo ūgis vidutinis. Galėsi nešioti aukštakulnius prie žemesnio vyro ir t.t. Per metus sulysai septyniais kilogramais... ir t.t.“. Jurga suvokė, kad tai saviapgaulė. Savęs vertimas mėsos gabalu, perkamu – parduodamu objektu, siekiant sumažinti iš vidaus besiveržiančią pykčio, netekties, nevilties, nusivylimo pragarišką ugnį. Įkyrios mintys taip lengvai nepaleidžia apmirusių sielų.

Jurgos gyvenimas sustojo ties liepos 17 d. Dabar kalendoriuje klykė birželio 1 d. Vaikų gynimo diena. Gynimas nuo ko? Nuo tėvų, artimųjų, visuomenės, kuri visus paverčia šešėliais naktimis bandančiais atvirsti nors trumpam į tikruosius savo būvius. Dažnai stengdavosi Jurga

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

prisiminti, kas tą naktį vyko. Dienoraštyje buvo surašiusi visas detales. Tik jų vis buvo per mažai. Per mažai atrasti tiesą.

Dienoraštis.

Liepos 17 d.

Bandydama lėtinti savo žingsnį aš suklypdavau. Mano širdis lipo kažkokiais viduje glūdinčiais švininiais laiptais. Pridūsdavau ir vėl kopdavau įkvėpusi gūsi vilties, kad dar spėsiu suteikti pagalbą tam, kuris trečią valandą nakties sugriaudėjo skambučio klyksmu. Aš vėl prieštaravau sau, kad nesugebu išjungti mobilaus telefono garso naktimis. Jaučiausi pasaulio gelbėtoja. Kažkokia serijinė nevykėlė, kuriai vis reikia kažkokių nežinia kam svarbių žygdarbių vidury nakties. Aš nemokėjau miegoti. Nemokėjau tiesiog su tamsa pasislėpti. Jau praėjo pusvalandis, o aš vis dar nepasiekusi finišo tiesiosios. Greitai buvo išokta į batelius, užsimestas paltas ant šilkinės pižamos. Rudeniška ryto vėsuma, tamsa. Niekas nebaugino. Jau nueita apie tris kilometrus, o man taip karšta. Viduje kunkuliavo visa mano esatis. Nepastebimai lėkė vienas kitas automobilis. Kietai įmigęs miestas. Vienur kitur girdėjosi apgirtusių pasišūkavimai. Tokie silpni sliekų plazdenimai. Aš jau pribėgau namų, kurio durys buvo atviros. Nieko keisto – kai žmogus šaukiasi naktį, tada ir laukia. Matyt, vis dar laukia. Namas vieno aukšto, keturių kambarių. Įėjusi į vidų bandžiau priprasti prie plūstelėjusios tamsos. Bandžiau įkvėpti oro. Jaudulio nebuvo. Tik tas skubėjimas išvargino kūną. Sutingęs kūnas, tačiau nuolat švitriai bėgiojanti šen ten siela. Mano jausmai, vidus greitesnis už flegmatiškai užsispyrusį kūną. Kaip ir sakė supervizorius – „Kūnas irgi kažką nori pasakyti, Jurga. Ar ne?“. Ką jis gali pasakyti? Jau dešimtus metus darbuojusi sielų gelbėtojos – psichoterapeutės – vaidmenyje. Visas gyvenimas – tai vaidinimas scenoje. Kiekvienas atlieka savo vaidmenį. Ir šią naktį bėgau pas klientę. Monika jau ketvirtus metus lanko grupę. Ji bando pamilti save, nes nuolat įkrenta į smurtinius santykius. Jai tik dvidešimt penkeri metai, o jau kelis kartus išmušti dantys, dešimtis kartų su krauju išplėšti plaukai, septynis kartus sulaužytas žandikaulis, penkiolika kartų sudaužytas veidas iki dviejų savaičių trukmės užtinimų, po to seka septynių savaičių mėlynių žydėjimo metas, pralieti aštuoni vaisiai ir t.t. Aš galėčiau ilgai vardinti, kiek Monika nemyli pati savęs. Aš vėl atbėgau gelbėti jos. Kelintą kartą? Matyt, jau šeštą ar septintą kartą. Monika net gėdijosi kreiptis. Ji mylėjo visus savo budelius. Gal pats galingiausias budelis ji buvo pati sau. Žinau, kad Monika niekada nepripažins, kad jai tas gyvenimas mielas. Skausmas, kančia, nesaugumas, nuolatinė baimė, vidinė įtampa... Stabtelėjusi minčių spiečių sušukau:

- Monika.

Tamsa jau įgavo kontūrus ir slinkau link miegamojo. Koridorius vedė tiesiai. Per atviras miegamojo duris spindėjo lange miesto šviesos. Lėtai prisiartinau prie durų. Plačiai jas atvėriau. Milžiniškoje, patalų sniegu užverstoje lovoje gulėjo Monika. Juodavo siluetas. Lengvu judesiu uždegiau šviesą. Judesys buvo automatinis. kažkas mane kviečia į šviesą. Ji man teikia ramybę, saugumą. Aš čia nebe pirmą kartą. Apakino ryški šviesa. Į ją visada žvelgiu kaip ką tik gimęs kūdikis. Ji mane sužadina. Vaizdas degino akis. Monikos šviesūs plaukai maišėsi su kraujais veide. Ji buvo išžiota. Burna kruvina. Akys plačiai žvelgė į lubas. Jos naktiniai sudraskyti. Visur plaukė kraujas. Tylėjau. Suvokiau, kad taip atrodo pabaiga įstrigusių į savo kankinimą žmonių. Reikėjo į kažką atsiremti. Pasislinkau arčiau sienos. Atsirėmiau ir lengvai pritūpiau. Galvoje bildėjo kažkoks tykus varpelis. Ne bažnyčios varpas, o tas tylus vaikystėje skambantis varpelis, kuris primindavo, kad jau papūtė vėjas, kad jau praslinko nerami dvasia. Visi laukiame geresnio laiko ištrūkti iš gyvenimo. Jaučiamės įmesti į jį. Vėliau patys save įmetame. Supratau, kad kvailai rizikuodama save mėtau ne ten, kur svarbu, o ten, kur šaukia negirdimas, tačiau magnetizuojantis varpelis. Psichoanalitikas dvejus metus bandė aiškintis, kas tas varpelis, kodėl jis suskamba mano galvoje. Nepavyko atrasti pėdsakų. Jau dešimt metų suvokių, kad varpelis niekur nedingsta – jis suskamba. Suskamba. Giliai įkvėpiu kelis kartus, drąsiai pakilu, uždengiu Monikos kūną antklode, kuri akimirksniu nusidažė raudonais lopais. Apsidairiau. Kambarys tvarkingas. Jokių grumtynių žymių. Spinta, fotelis, lova, stalelis, naktinė lempa, užtrauktos užuolaidos, spindintis elektroninis laikrodis. Raudonai spindėjo – 4.05. Keista – laikas tekėjo kaip kraujas. Nenuilstamai. Ant stalelio gulėjo vokas. Aš paėmiau voką. Vokas buvo didelis, rudas, sunkus. Ant jo spindėjo krauju užrašytos raidės: „JURGAI“. Paėmiau voką. Išėjau iš kambario. Koridoriuje surinkau policijos numerį ir pakviečiau policiją. Užsimiegojęs vyro balsas liepė pasilinkti vietoje. Skubiai įjungiau diktofono funkciją. Profesiniai įgūdžiai. Ramiai atsakiau:

- *Aš niekur neskubu. Būsiu virtuvėje.*

Virtuvė buvo maža. Jauki. Įjungiau šviesą. Kampe sėdėjo Monikos vyras. Jį pažinojau. Tiek, kiek galima pažinoti smurtautoją, nebandant tapti jo auka. Monikos vyrai keitėsi kas metus – šis – berods Robertas – buvo paskutinis. Ilgujų reisų vairuotojas. Bent tai mažino smurto dažnį. Išvyksta mėnesiui ir ramu. Tik ne Monikai. Jai visas mėnuo būdavo nuolatinis blaškymasis: „O, jeigu jis susiras kitą?, „Jeigu jis ten dulkina visas kekšes?“, „Jeigu jį užmuš?“, „Jeigu jis numirs?“, „Jeigu... Tie šimtai „Jeigu“. Nusišypsojau, nes nuo to „Jeigu“ buvo koku:

- *Atvažiuoja policija ir suims tave, Robertai.*

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Pati nepatikėjau, kad kažką pasakiau. Taip. Pasakiau. Roberto šešėlis pabudo. Jis pakėlė akis. Akys buvo ašarotos. Retai matau verkiančius vyrus. Verkiantys vyrai itin juokingi. Pradėjau nevalingai juoktis.

- Robertai, tu taip visada kažką užbaigęs – apverki dar ir pabaigą. Gal turi šalto alaus? Oi, o gal šampano? Juk svarbu švęsti, nes po akimirkos nebus jau ko švęsti – teks atgailauti.

- Aš nieko nedariau. – vėl nuleidęs galvą sumurmėjo jis.

- Neišgirdau. Pakartok, ką sakei, Robertai? – jaučiausi kaip teatre šaltakraujiškai tardanti detektyvė. Stebėjausi savo ramybe, tvirtu balso tonu. Iš šono regėjau, kad ir kūnas nevibruoja jokio nerimo, baimės, išgąščio. Jaučiausi lyg jau visa tai vyko kadaise.

Robertas vėl pakėlė akis.

- Aš nieko nedariau. Moniką aš radau jau tokią. Tokią negyvą.

Atsisukau į Robertą. Įdėmiai pažvelgiau į jo tamsius lygiai želė sulaižytus plaukus. Veide spindėjo plačiai atmerktos tamsiai rudos akys, kurių žvilgsnis grūmėsi su mano pilkai žaliomis akimis. Kas nugalės? Mano žvilgsnis smeigė, tačiau po kelių minučių atšipo. Paskubomis pagriebiau arbatinį ir atsukusi vandens čiaupą pyliau vandenį.

- Arbatos gersi?

- Ačiū. Taip. - atsakė Robertas.

Užpylusi vandenį, atsisėdau priešais Robertą. Vėl pažvelgiau į jį. Robertas verkė. Suskambo telefonas. Keista. Mano telefonas.

- Taip. Klausau.

- Jurga, ši naktis paskutinė Monikai, paskutinė ir Tau. Tavo mirtis bus lėtesnė. Juk žinai susitarimą – „Jeigu į pragarą – tai tik kartu su Tavimi“.

Ir skambteli varpeliais. Juokiasi. Juokiasi. Pypt. Pypt. Pypt.

Šis balsas žinomas. Tai Kunigo balsas. Visagalio patikėtiniai visuomet prasibrauna per teisingumą. Jų grėsmė visuomenei milžiniška. Lopau jų aukų asmenybes, bandau išpreparuoti patirtus skaudulius. Monika buvo irgi viena iš tų aukų... Jos ieškinys privataus kaltinimo būdu jau buvo nagrinėjamas Vilniaus apylinkės teisme, vyko ikiteisminis tyrimas. Supratau, kad užsisuka persekiojimų karuselė. Tą vakarą daugiau nieko nepamenu, o minčių sūkurio negaliu surašyti. Kažkaip viskas skambėjo ne tik varpeliais, bet ir varpais. Policijos parvežta į namus – neberadau mylimo Vyro. Atsisėdau ir ilgai žiūrėjau į vieną tašką. Skambėjo varpelis mintyse. Kažkoks užkeikimas.“

Jurga vis žiūrėjo ir žiūrėjo be paliovos „Mulen Ružą“². Dainavo kartu dainą „Come What May“.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Moulin Rouge

Come What May

Never knew I could feel like this
Like I've never seen the sky before
Want to vanish inside your kiss
Everyday I love you more and more
Listen to my heart, can you hear it sings
Telling me to give you everything
Seasons may change winter to spring
But I love you until the end of time

Come what may, come what may
I will love you until my dying day

Vertimas

Aš niekada nemaniau, kad galėsiu jaustis taip
Lyg nebūčiau matęs dangaus anksčiau
Noriu išnykti tavo bučinyje
Kiekvieną dieną aš myliu tave vis labiau ir labiau

Klausyk mano širdies, ar girdi jos dainas

²Mulen Ružas – 2001 m. miuziklas. „Mulen Ruže” jaunas poetas Christianas (Ewan McGregor) atvyksta ieškoti laimės į Paryžių. Čia jis, vedamas savo kūrybinio talento, pasineria į Toulouse Lautrec (John Leguizamo) pasaulį, kurio centre nuostabus grožio, žymiausia miesto kurtizanė Satine, dar vadinama “Spindinčiuoju deimantu” (Nicole Kidman). Dainos „Come What May“ nuoroda: https://www.youtube.com/watch?v=F8dW1ddAC_4

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Sakančias man aukoti tau viską
Metų laikai keisis žiema – pavasaris
Bet aš mylėsiu tave iki pabaigos

Kas benutiktų, kas benutiktų
Aš mylėsiu tave iki mirties

Jurga suvokė, kad trūkinėjantys gyvenimai ne tik dėl savo sudūlėjimo irsta. Kažkokia kerštinga dvasia seka iš paskos ir bando numarinti vienur ar kitur ištartą žodį. Ji neieškojo savyje užuominų, kad mylimasis tiesiog pavargo nuo nuolatinio jos virpėjimo, skubėjimo, gelbėjimo misijos „Neįmanoma“, varpelių skambėjimo.

Šį rytą gerdama kavą ji vartė dienoraščio lapus.

Skambučiai.

Vokai.

Pasikartodavo.

Monikos kambaryje paliktas vokas, kurį išplėšė policininkas, pas ją atsidūrė apklausų kambaryje po keturių dienų. Jame buvo tik keli žodžiai: „Jurga, niekada nepamiršk išjungti uždegtos šviesos, nes kitaip ji tau nuolat skambės varpeliu“. Miglotas sakinyš. Remiantis psichoanalizės galima interpretacija Jurga tai suvokė kaip perspėjimą, kad nedirbtų – nesiaiškintų – negydytų sutraumuotų sielų, o jeigu jau tai daranti – tai turėtų „įžiebtą šviesą“ iš karto „išjungti“, kad ji jos pačios „nesudegintų“ tuo skambančiu varpeliu. Grasinimai privesdavo Jurgą prie beprotybės ribos. Šiuo metu ji buvo sukaupusi septynias bylas. Bylose triukšmingai klykiama apie kunigų pedofiliją, kuri kaip voratinklis tūno šalia mūsų ir mes to nepastebime. Mums užginta žinoti, kad šventieji nėra šventieji. Bylos sunkiai nagrinėjamos. Tiesiog sunku įrodyti, kad tokiam šviesiam bažnyčios altoriuje yra ir juodų dėmių.

Monika buvo pirmoji auka.

Jurga įsijungia konsultacijų įrašus.

„- Ar gali papasakoti, kaip viskas prasidėjo?

- Sunku. Pabandysiu. Kaime lankydavome bažnyčią. Mokėmės katekizmo. Buvau šešerių metų. Patikli. Naivi. Itin mylinti Dievulį. Melsdavausi ryte ir vakare ant kelių prie savo lovos. Rožančių kalbėdavau kaip senė ir mama net juokėsi, kad gal rinksiuosi vienuolės kelią. Atrėždavau,

kad pasirinksiu Dievulį ir būsiu vienuolė. Tik šešerių metų vaikas gali taip įsimylėti. Besąlygiškai. Kunigas Artūras buvo aukštas, tamsių plaukų, spindinčiomis pamaldžiomis akimis, ramios lyg vaiduoklio eisenos. Jo žingsnių net negirdėdavai – jis tiesiog priplaukdavo prie tavęs. Iš pradžių mane džiugino netikėtai pajuntamas alsavimas už nugaros. Vėliau pradėjo gąsdinti. Tik štai mano gyvenimo dalis – nuo šešerių iki dešimties metų – yra tarsi iškarpyta. Joje jaučiu trūksta daug detalių. Pradėjus psichoterapiją mane užplūdo nuolatiniai sapnai, košmarai ir dabar veja mane kasnakt į praeitį. Sapnuoju, kad esu maža mergaitė ir iš nugaros man šnokuoja, aimanuoja juodas šešėlis. Visais pojūčiais jaučiu, kad tai jis. Tiesiog jaučiu.

- O ką dar sapnuoji? Ką atsimeni apie jį?

- Nieko... Tik tai, kad jis už nugaros alsuoja ir aš vis bėgu.“

Kaip sunku prisiminti. Monika bandydavo prisiminti, tačiau jai nepavyko prisiminti. Jurga jautė pralaimėjimo kartelį, tačiau neprievartavo Monikos. Manė, kad per sapnus bus pasiekta gūdzioji pašamonė ir pilkasis sekiojantis kardinolas pats išsiduos, išlįs iš sutemų. Jis neišlindo. Vienas iš jų susidorojo su Monika. Tyrimas dėl Monikos žmogžudystės dar tebevyksta. Kaltinimai pateikti vyrui Robertui. Jo pirštų antspaudais buvo pašventintas visas kraupusis miegamasis, Monikos kūnas. Logiškas paaiškinimas – Robertas gyveno šiuose namuose. Tai jų bendri namai. Radęs Moniką puolė jos gelbėti. Robertas atsimušė į tardytojų abejingumą. Vienoje apklausoje susitiko jo ir Jurgos žvilgsniai. Roberto liko šešėlis. Pražilę, susivėlę plaukai, neskūstas veidas, priblėsusios rudos akys, veide įsirežusios raukšlės, panarinta galva, pilki marškiniai, purvu rėkianti apykaklė, platūs nudilę mėlyni džinsai, siekiantys čia pat nusmukti ir protestuojant atidengti teisėsaugai pasturgalį. Pasidavęs žmogus kelia gailėsį. Jurgai pagailo Roberto. Ji bandė apklausos metu prabilti apie jų pokalbį virtuvėje. Grėsmingas putlaus tardytojo balsas su rusišku akcentu privertė užsičiaupti:

- Tai jūs psichologė?

- Taip, psichologė.

- Neteko girdėti, kad kalėjimuose sėdi visi nekalti? – pasilenkia ir stebeilijasi į Jurgą, tarsi gardų dešrainį, kurį vienu kąšniu praris, antru veiksniu tualete iššiks. Akys net paraudusios iš įsiūčio. Persidirbama. Persistengiama. Jo putlus kūnas virpčioja nuo pykčio mini vibracijų. Ar galima ką toliau kalbėti su pašnekovu, kuris tave įspaudė į tau nurodytą vietą – žemai, kampe, toliau nuo teisingumo vykdymo. Čia jo teritorija. Nešvari. Nevėdinama. Trupučių prirūkyta. Su ženklų „Nerūkoma“. Tik jos keliai veda į teisingumo rojų. Jurgai norėtusi užsiauginti daugiau raumenų, įgyti stipresnių vokalinių, retorinių gebėjimų. Spardytis ir muštis gal ir nereikia, bet bent jau pasistumdyti ir pasirėkauti galėtų dėl įtampos sumažinimo, galios atstatymo. Jaustis kaip nuolat tampomam

megztinukui nėra itin malonu. Ji lengvai atsuko nugarą ir patraukė durų link. Tardytojas pagriebė už rankos:

- Nemanykite skūstis – Jūs žaidžiate su galingesniais nei manote. Ar supratote?

Nutyla. Jurga sulaiko žodžius. Jie vertingesni neištarti. Taip, ji tikrai norėjo skūstis. Ir tai buvo ne pirmas kartas. Norėjo skūstis dėl kelių dešimčių atmetų ieškinių, kelių šimtų atsiimtų pareiškimų apie smurtą šeimoje, prievartą, nepradėtų arba lėtai numarintų ikiteisminių tyrimų. Taip, Jurga norėjo šaukti Vilniaus Katedros aikštėje varpų balsu, kad nori teisingumo. Ji privalėjo tylėti. Su kiekvienu procesu gaudavo „dovanėlę“ – naktiniai grasinamieji skambučiai, netikėtai per žalią šviesą lekiantis automobilis, „netyčia“ paleista netaikli kulka prašvilpianti per kairįjį ar dešinįjį petį, ar užkliudanti koją, staigus pastūmimas nuo Tauro kalno laiptų... Mylimasis gaudavo „dovanėlių“ taip pat – potencialių Jurgos meilužių kolekcijos nuotraukas. Jomis būtų galima išklajuoti 40 kvadratinių metrų butą ir dar liktų vienam tualetui. Tie patys netaiklūs kulku šūviai. Paskutinis kartas buvo skaudesnis – peršauti mylimo plaučiai taikant į sūnų. Visą mėnesį trūkusios bemiegės naktys ligoninėje. Mylimas vyras gargaliavo kraujais, o Jurga mintyse šaudė juodąsias sutanas, bombardavo bažnyčias, susprogdino branduoline bomba Vatikaną, visus kunigus sunumeravusi kaip ėriukus išsiuntė pardavimui į prekybos centrą „Maksimali bausmė“. Darbas už maistą ir nakvynę „Maksimali bausmė“ prekybos centro salėse, sandėliuose. Vyras juokaudavo, kad Jurga tipiška užsilikusi ar išlikusi nesudeginta ant inkvizicijos laužo raudonplaukė ragana, kuri negali nekovoti su demonais. Jis kartojo, kad gyvenant kartu sprendimus priimam kartu ir jis visuomet ją palaiko. Jurga suvokė vaikščiojanti peilio ašmenimis. Darbas statė visus artimuosius prie sušaudymo sienos. Derybos nesisekė. Advokatas Tomas tyliai pamindžiukuodamas ištardavo, o gal visgi atsisakome teisingumo, o konsultacijas pasilieki ir tiek. Lyg viskas taip paprasta lyg kokias dulkes pavalai, tačiau šiukštu – nelendi į spintą ir neieškok senų dokumentų. Lai jie sudyla. Psichoterapija kaip vandenynas – į ją panirus nežinia, kada bus štilis, o kada įsisiaus audra, o gal net cunamis. Mokintis įrėminti save ir jausti ribas, ko neliesti, nejudinti, juk tai tada tik spektaklis. Kam vaidinti gydančią, jeigu tik siurbi kliento pinigų lyg siurbėlė, bet naudos maža. Tik bėdos, žalos daugiau. Suvirpini sielą ir nenuleidi, ji įsielektrina, laukia išsikrovimo, o tu lyg tyčiodamasis lauki, nieko nedarai – lai savaime nugarma atgal į sąmonės prarajas. Čia kaip seksualinio įkarščio metu – jau nori kristi orgazmu, o kažkas nukrenta greičiau, o tu lieki pakibusi su neišbaigtu malonumu nemaloniai jausdama, kad kitas – psichoterapeutas – netenkina tavo poreikių, neatlieka savo darbo.

Jurgai netiko pasidavimo taktika. Net dingus mylimam vyrui. Ji laikėsi įsikibusi teisingumo vizijos. Nakties skambučiai buvo įprasti. Šios nakties skambutis buvo kažkoks neišbaigtas. Sunku

suvokti, kas tai buvo – spektaklis ar tikra auka? Jurga – viešas asmuo, kontaktai vieši ir jos niekas neapsaugos. Ne bent keisti visus kontaktus – tačiau kaip tada dirbti, gyventi, bendrauti.

Jurga tikėjo tik keliomis savo rizikingo darbo išdavomis:

1. Būsiu nužudyta.
2. Būsiu suluošinta.
3. Būsiu paversta beprote.
4. Būsiu smagus žaisliukas visam gyvenimui siekiant išvengti celibato, sekso atsisakymo – abstinencijos traukulių.

Jurga bandė save raminti ir tada prisiminė Algirdo Kaušpėdo³ paskaitos pagrindinius kelis postulatus, kuriuos puolė žymėtis sėdėdama plačioje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Ovaliojoje salėje. Nors šiaip garsai šioje salėje skambėdavo labai neaiškiai, tačiau šis architektas, dainininkas taip puikiai aidėjo, kad norėjosi Jurgai stotis tie kiekvienu punktu ir paploti. Taigi Frontmeno, kuriomis vadovavosi ir vadovaujasi Freddie Mercury, Mick Jager, Bono iš U2) taisyklės:

- 1 taisyklė. Scenoje niekas už tave nepadarys tavo darbo.
- 2 taisyklė. Vaidmenį turi mokėti taip, kad tęstum bet kada, nuo bet kur.
- 3 taisyklė. Scenoje sėkmę lemia sinergija (su ansambliu, klausytojais, aplinka). Tvarumo principas.
- 4 taisyklė. Būk laisvas ir sąmoningas (stebėk save iš šalies, būk budrus, išlaikyk pusiausvyrą tarp aistros ir meistriškumo). Negyvenk dėl kitų nuomonės. Laisvės paslaptis yra drąsa. Laisvės kaina – atsakomybė. Laisvė įgalina žmogų kurti. Darna (lapija) – Tvarumas (Kamienas) – Integralumas (Šaknys).
- 5 taisyklė. Būk proaktyvus. Nereaguok į trukdžius – čia tavo show. Būti auka – susireikšminti.
- 6 taisyklė. Sudomink žmones. Blogos naujienos šou pradžioje, geros naujienos – pabaigoje;
- 7 taisyklė. Daugiau adrenalino (adrenaliną prieš šou būtina, lėtina laiką, gerina smegenų darbą, tik blaivus susijaudina ir jaudina).
- 8 taisyklė. Žinok, kad esi scenoje.
- 9 taisyklė. Kontekstas. Kontekstas. Kontekstas.
- 10 taisyklė. Kalbėk prasmingai. Atvirai, taikliai, suprantamai, linksmai.
- 11 taisyklė. Būk malonus, bet ne banalus. Gerk ir mylėk žmones. Nemanipuliuok, neveidmainiauk – būk lyderis.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

12 taisyklė. Būk autentiškas. Kūryba, kūryba, kūryba. Originalus. Įveik baimę – būk savimi.

Nebijok atrodyti kvailai. Juokis iš zombių, šampū, programų.

13 taisyklė. Daugiau formos. 7 proc. kalba, 55 proc. kūno kalba, 38 proc. balso tembras.

14 taisyklė. Nebijok suklysti (nesureikšmink klaidos, klaidą paversk privalumu, pernelyg tobulas šou nuobodu.

15 taisyklė. Saikas geriau už perteklių (įspūdingai pradėk – įspūdingai baik).

Kiekviename žaidime būna bent jau galimybė laimėti. Šiame žaidime visas procesas tik pralaimėjimas. Lėtinti savo mirtį – tai mažinti riziką. Artimųjų mirties rizika buvo visada kraupesnė. Kankinančiai degino širdį, grandė peiliu smegenis.

Pirmoji metų diena. Jurga šuoliuodama laiptais nudardėjo į darbą. Darbas gelbėja nuo tų visų susivėlusiu minčių, abejonių, baimių. Taip lengva, kai su draugais nepadaugini alkoholio. Smagus buvo vakaras. Agnė, Artūras, Tomas, brolis. Kažkaip minimalistinis Naujametis vakarėlis penkiese. Jurga daug kvatojosi. Agnė vis smeigdavo savo alkūne į Jurgos šonkaulius:

- Tau dar negalima kvatotis. Prieš keturis mėnesius praradai sūnų.

Smilkтели. Kažkur į smegenis lyg elektra Jurgai trenkia mintis – „Gailėkite manęs. Man taip gaila savęs. Praradau sūnų. Kulkos skriejo greičiau – nei aš bėgau.“

Intuityviai Jurga sulėtina žingsnius. Papurto galvą. Įkyrios mintys yra įkyrios. Suvokdama jų aštrumą bando sustiprinti savo sielos šarvus. Sukaustyti juos abejingumu, užmiršimu. Tik tas vaiko filmas sukasi. Sukasi lyg užstrigusi subrūžinta plokštelė zirzia, erzina. Visą parą. Neatšaukiamas. Jurgos psichoterapeutė Rasa vis kartoja, kad viskam reikia laiko. Laikas gydo. Nori verkti – verk. Nori šaukti – šauk. Tik nedink – būk. Kas benutiktų būk, Jurga. Žaizdotas buvimas apteplojamas kapitalistiniais laimingo, save realizuojančio žmogaus dažais. Jurga įžengia į kabinetą. Šiltas sausio mėnuo. Pakabina į spintą savo raudoną striukę. Apžvelgia akimis erdvę kabinetą. Erdvę užpildo priešais aukštus langus išstatytas rašomasis stalias. Jis toks griozdiškas. Tarsi koks inkaras, įkabinęs Jurgą į šią aukštą, šviesią erdvę. Platūs langai atsigręžę į kiemo pusę. Tobula tyła, kai girdi, kaip pro šalį praskrenda žvirblis, pasiklydęs Vilniaus labirintuose. Prie stalo sostą primenantis krėslas. Odinis.

³ Algirdas Kaušpėdas (g. 1953 m. rugpjūčio 12 d. Vilniuje) – architektas, grupės „Antis“ lyderis ir dainininkas, vienas Lietuvos Sąjūdžio iniciatorių.

Daugiau apie dainininką: https://lt.wikipedia.org/wiki/Algirdas_Kau%C5%A1p%C4%97das

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Tamsios spalvos. Kai nėra klientų – Jurga mėgsta jį apsikloti raudona skraiste. Tampa jaukiau. Lyg būtumei išlindęs iš pasąmonės duobės. Toliau – kambario viduryje menkutis stalelis, du patogiai nepatogūs krėslai. Čia pagal tą taisyklę, kad klientas neužmigytų. Jurga jau dešimtus metus sklaido paslapties šydas, atidarinėja duris, prie kurių tiek stop ženklų, kad būtina sukaupti milžiniškus kantrybės resursus. Nesąmoningai jos atsiveria ne taip greitai. Kaip norėtusi viską paskubinti? Negalima. Negalima. Durys atsivers tik tada, kai jos pačios norės atsiverti. Taip kartais ir kiūtoji ties ta neatverta Pandoros skrynia metus, pusantrų, antrus. Iki antrų metų nepasiekus rezultato – pasiduodama. Klientui patariama keliauti kitur. Ieškoti kito, kitokios pagalbos. Tokių atvejų net nebuvo. Kažkaip viskas išsprendavo greičiau. Jurgai patiko dirbti su žmonėmis. Empatiškai juos girdėti, prisiliesti prie jų patirčių, paieškoti kartu kažkokių sunkiai surandamų atminties skylių. Skylėse išvirsdavo maišai „gėrybių“ – pykčio, skausmo, nevilties, ašarų upeliai pasiliedavo. Jurga pajusdavo nuostabų, svaiginantį, laimėtojo aureolę užklijuojantį sielos orgazmą. Šiandien jos laukė šešios konsultacijos. Tai maksimalus konsultacijų skaičius per dieną. Į duris pasibeldė ir įėjo jauna mergina. Aukšta, dirbtiniai rudi kailiniai. Saldūs kvapai. Smūgis ir vaizdas dingio...

Jurgos kiekviena diena prasidėdavo saulės pasveikinimu. Tokie keli grakštūs jos modifikuoti atsilenkimai. Ji mėgdavo šypsotis. Su kreivais dantimis. Kaip koks Freddie Mercury. Ji nebijojo geliančios kritikos, nes ta kritika jai tik buvo menkas debesėlis. Ji tvirtai žinojo, kad žmonių žodžiai skirti tik jiems, o pats paimi tik tiek, kiek tau reikia. Kai kurie užkemša savo čakras kitų žodžiais ir vertinimais. Nuolat mintija: „Ką Tomas pagalvojo?“, „O šakės, ką Marija dabar kalbės apie mane?“. Jurgos laisvė erzino daugelį. Ji jau pametė skaičių, kiek kartų teko sakyti, kad ji yra ji. Tokia kitokia. Tokia raganiškai raudona. Kaip psichologė gali sau leisti taip kalbėti, rengtis, lakstyti po barus, kartais net nuoširdžiai nusikeikti ir t.t. Jurga atžagariai atkirsdavo: „O Tu turi su manimi kontraktą? Ar Tu man moki pinigus už psichologės darbą?“. Taip, ji dirbo daug. Aišku, ne padavėja. Kas antrą savaitgalį keliaudavo po Lietuvą. Padėti žmonėms. Jurgai nepatiko žodis: „Padėti“. Jos psichoterapeutas klausė: „Jurga, kaip tu čia bėgi nuo padėti, kai iš tiesų tu labai padedi?“. Jurga pasimuistydavo dėl vaizdo, kad galvotų, kad ji neturi atsakymo, bet ji visada jį turėdavo. Jis skambėjo: „Tik žmogus pats sau padeda. Daugiau jam niekas negali padėti. Niekas. Net dievas čia nei prie ko“. Jurga jautėsi įsprausta į kažkokį etapinį gyvenimą. Jis nuolat iš jos pasijuokdavo. Nuolatiniai skambučiai. Tas pats balsas. Jis naktimis virpindavo smegenis. Ji jautė beprotystės alsavimą. Naktimis įjungdavo šviesas. Pasileisdavo kompiuteryje www.youtube.com muzikos puslapius.

Gerdavo mėtų arbata. Vaikė nuo savęs beprotystės šešėlius. Gailiai raudodavo savo sūnaus. Kaip sugedusi plokštelė, užstrigęs vaizdas, plaukdavo ir plaukdavo, kandžiodavo kiekvieną kūno ląstelę, dirgindavo elektros srove, paplūsdavo ašaros. Algirdukas... Mėlynas, džinsiniu kostiumėliu, raudonais vaikiškais, dvidešimt ketvirto dydžio sportbatukais, melsvai geltona pavasarinė kepuraitė, bėgdavo ištiesęs rankas link Jurgos ir šauksmas daugiabučio buto kieme skardėdavo: „Mama, Mama, Mama...“. Šūviai... Užsigeria Jurga mėtų arbata. Vaizdas nuplaukia. Baisu. Girdisi mintyse verkiantis vaikas. Mintys plėšo Jurgą į gabalus: „Juk galėjai nedirbti rizikingo darbo“, „Bažnyčia per daug galinga. Tu tik vikšras, kurį ji bet kada gali sumindžioti, sutraiškyti...“, „Jurga, paaukojai savo ilgai lauktą vaiką ant bažnyčios aukuro? Tu kvailė“, „Kiek kartų tau mylimas Vyras sakė, kad tai per daug rizikinga. Per daug. Tu dabar laukiesi. Būsi Mama. Baik kariauti su bažnyčia.“, „Šventoji – aukojiesi dėl kitų. Ar bent aciū tau pasakė? Ar pasakė?“...

Jurgą mintyse puldavo ieškoti savo būklės įvardijimo. Gal depresija?

Jurga griebdavosi depresijos simptomų sąrašą ir žymėdavosi:

1. Sunki, prislėgta nuotaika kasdien arba iš esmės kasdien. Jurga susimąstė ir tikrai ta nuotaika buvo slegianti. Nuotaika buvo prislėgta. Tekdavo prisiversti išlipti iš lovos ir keliauti į darbą. Sunku išspausti šypseną. Kažkoms sustingimas.
2. Seniau patikusi veikla dabar neteikia malonumo. Veikla teikė malonumą ir bent jau tai Jurgai neleido nukristi į savigailos liūną.
3. Spartus storėjimas ar liesėjimas nesilaikant jokios dietos. Staigių šuolių nebuvo, bet Jurgos svoris visuomet šiek tiek svyrudavo.
4. Nemiga ar atsiradęs nenormaliai didelis poreikis miegoti. Taip, miego poreikis padidėjęs. Kartais net tenka prisiversti lipti iš lovos.
5. Nenormaliai didelis fizinis aktyvumas, kurį dabar keičia visiškai nebuvimas. To Jurga nejautė.
6. Emocinis nuovargis. Būtent, Jurga jautė nuolatinį emocinį nuovargį. Tarsi tuščia. Kažkaip jautiesi atsitraukusi į šalį nuo gyvenimo ir stebi jį tarsi iš šono. Jurga suprato, kad tai dėl nuolatinio streso organizmas saugosi įjungdamas savisaugos jungiklius, kad visiškai „nesudegti“.
7. Nepaprastai didelis, slegiantis kaltės jausmas, kurį nuolat keičia nepamatuotas savo ypatingos vertės suvokimas. Ne, to Jurga nejautė. Kaltė buvo sveika. Tiesiog dėl darbo nukentėjo artimieji, ji pati, bet kažkokios nepamatuotai ypatingos vertės sau nepriskyrė. Kaip ir visi dirbo savo darbą. Ir tiek.

8. Nesugebėjimas susikaupti bei priimti sprendimus. Gal kartais ir reikėjo jau dėti šiokias tokias pastangas, kad susikaupti, nes mintys dažnai grįždavo ir sukosi siaubingi praeities vaizdai. Ypač seksualinės prievartos. Tas nuolat spranginantis ir pykinimą keliantis suglebęs pimpalas burnoje. Jurgą nuolat nupurtydavo vidinis šleikštulys. Puikiai suvokė, kad šį trauminį išgyvenimą reikia įsisąmoninti ir atgauti galią valdyti jo pasireiškimą.
9. Mintys apie savižudybę, detalaus savižudybės plano rengimas arba bandymas nusižudyti. Jurga mylėjo gyvenimą. Jurgai savižudybės minčių nekilo. Net nuspjovė kelis kartus.

Jurga stovėjo ties depresijos riba, tačiau vis dar buvo pajėgi tvarkytis su savo emocijomis, socialinėmis ir profesinėmis pareigomis. Jurga sapnuodavo sapnuose, kad šaukia, bėga nuo kažko, kažką kumčiais tranko. Labiausiai baiminosi Jurga, kad gali netikėtai prasiveržti visos užgniauztos emocijos – pyktis, įniršis, neviltis. Po pykčiu Jurga žinojo, kad slepiasi jos baimės, liūdesys, skausmas. Psichoterapeutė Rasa minėjo, kad pykčiui prasiveržti lengviau nei kitiems pažeidžiamiesiems jausmams, nes tai yra paprasčiau išgyvenama emocija. Psichoterapijos metu įvardijus ar atvėrus kitam savo skausmą ar nerimą atskleidžiamame savo pažeidžiamumą, dažniausiai mus išgirsta, tuo tarpu mūsų pikti pareiškimai panašiose situacijose paprastai praleidžiami pro ausis.

Jurga suprato, kad agresyvus elgesys yra beprasmis, gynybiškas, o savo pažeidžiamumo priėmimas ir pripažinimas atveria kelią bendrauti. Žodžiai tampa beprasmiai dėl kito žmogaus priešiško gynybiškumo, visos pastangos bendrauti tampa visiškai bergždžios. Tai – tarsi mūsų nevisavertiškumo patvirtinimas. Tuomet barnis tampa neišvengiamas, o santykiai nukentia. Tai priminė Jurgai santykius su Mariumi, kai tiesiog nebuvo abipusio išklausymo galimybės. Du žmonės net nepabandė suprasti ir priimti vienas kito jausmų bei taip pabandyti išeiti iš aklavietės. Jurga kartais mintyse sukdamo dialogus su Mariumi, nes siekė iškrauti savo pyktį, bent vizualiai sumažinti savo bejėgiškumą dėl santykių baigties. Ji pradėdavo kalbą nuo savęs: „Aš labai pykstu, kad tu man nieko nepaaiškini, kodėl su manimi nebenori bendrauti“. Siekiant išvengti priešiško, abipusis išklausymas neturėtų būti pernelyg suasmenintas. Nereikia sakinio pradėti žodžiu „tu“. Pradėjus kalbėti pirmuoju asmeniu, yra didesnė tikimybė, kad jūsų klausysis. Siekdami išvengti pašnekovo gynybinės reakcijos svarbu kalbėti, kaip jūs jaučiatės, užuot kaltinę kitą dėl to, ką jis padarė ar ko nepadarė. Jurga puikiai suvokė, kad jausmai nėra nei teisingi, nei klaidingi.

Jurga jautė, kad viskas smaugia. Griebdavo telefoną ir skambindavo Tomui.

- Tomai, atvažiuok. Man bloga.
- Tuoj būsiu, Jurga. Penkios minutės.

Po lygiai penkių minučių suskambėdavo durų skambutis. Jurga bėgte atverdavo sunkias uosines duris. Niekada neatmindavo, kaip jas atrakindavo, nes užraktai buvo net trys. Tomas ilgametis

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

draugas. Jie susitiko uždarame pasitarime pas Algirdą. Jis ieškojo tinkamų specialistų darbui su bažnyčios seksualinės prievartos nusikaltimais. Pedofilija to negali pavadinti. Tai galios žaidimai. Savo galios įtvirtinimas. Seksualiniai nusikaltimai. Seksualiniai nusikaltimai, kuriuos vykdo celibato iškankintos sielos ir kūnai, prievartauja tuos, kurie silpniausi. Silpniausi, paveikiausi, labiausiai išgąsdinami, viską slepiantys, nutylintys yra vaikai. Vaikai iki devynerių metų. Dvidešimt pirmame amžiuje akceleracija intensyvėja. Algirdas – žymus Lietuvos žmogus, filantropas, pats vaikystėje patyręs kunigo prievartą. Jis siekė keršto. Juk nieko nėra saldžiau už kerštą. Kai gali sušukti: „Aš ne auka – tai tu dėl visko kaltas, budeli“. Algirdas vadina Jurgą „Mano raudonoji mergaitė“. Gal čia dėl jo mėgstamos Rolling Stones dainos „Anybody Seen My Baby“⁴.

Rolling Stones daina „Anybody Seen My Baby“

Anybody seen my baby
Anybody seen her around
Love has gone and made me blind
I've looked, but I just can't find
She has gotten lost in the crowd

Autorės vertimas

Niekas nematė mano mergaitės
Niekas nematė jos aplinkui
Meilė dingo ir aš apakau
Aš ieškojau, bet negalėjau rasti
Ji pasimetė minioje

Ilgai dirbdama su Algirdu Jurga jautė, kad jo širdis sustingusi ties aštuonerių metų berniuku. Jis nutilęs. Nemokėjo kalbėti apie jausmus. Po metų darbo leidosi apkabinamas.

⁴ The Rolling Stones – britų roko grupė, susikūrusi 1962 m. Pagrindinis vokalistas Mick Jagger. Dainos „Anybody Seen My Baby“ nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=BinwuzZVjnE&list=RDBinwuzZVjnE>

Dar po metų Algirdas atsiminė, kas buvo su juo daroma. Jurga paprašė jo papasakoti ir išmaldavo, kad tai būtų įrašyta:

- Šeimoje mes augome trys sūnūs ir dvi dukterys. Tėvas didžiudavosi mumis. Ypač sūnumis. Nesupykite, Jurga. Tiesiog tai buvo labai seniai.

- Nepykstu, juk tai jūsų atsiminimai. – linktelėjo Jurga pritardama.

- Pamaldžioje šeimoje gyvenimo vedlys buvo dievas, klebonas ir bažnyčios bendruomenė. Namuose dažnai giedodavo, nes mama buvo viena iš verkautojų – giedotojų. Buvau pripratęs, net savotiškai pamilęs, susižavėjęs, o gal net pamišęs dievu. Sekmadieniais darbuodavau si klapčiuku. Buvau klebono patikėtinis. Nešdavau Komuniją, bibliją, vyno taures ir t.t. Jausdavau si lyg priartėjęs prie angelų ir jau beveik beskrendantis virš altoriaus ir kylantis į gipsinių angeliukų būrį lubose. Euforiją nešiodavau arba ji nešiojo mane. Jaučiausi pakylėtas. Aukščiau kitų. Arčiau dievo. Arčiau dievo tarnų. Tik po pusės metų mūsų kalbos su klebonu tapo vis ilgesnės. Ne pačios kalbos. Gal daugiau tylėjimas. Buvimas tyloje kartu. Aš buvau aštuonerių metų vaikas. Dar tik ropojau į devintus metus. Apie seksą šeimoje, mokykloje, bendraamžių būryje nebuvo šnekama. Mes gyvenome nekaltybėje tarp kaltų. Kai klebonas pirmą kartą paglostė per kelnes mano tarpkoji, suvilnijo kažkokia srovė, bet aš pasprukau. Pasijutau nejaukiai. Kažkaip sudirgintas. Kaip tėvo dilgėlių diržu vožtelėtas, kad nesukroviau visų malkų į krūvą. Pasijutau nusikaltęs. Visą dieną mintyse kračiau save. Ką blogo padariau klebonui? Gal kažką per mišias negrabiai pastūmiau? Gal Komunija buvo sudrėkusi – nespėjusi išdžiūti? Gal vyno per mažai įpyliau? Gal aukų buvo per mažai ir galvoja klebonas, kad aš vagiu?.. Dar ir dabar visas virpu nuo tos nakties minčių prakaito.

- Taip, tai tikrai sunku. Kai nekalbama, kas vyksta. Kas vyko toliau? – domėjosi Jurga.

- Nieko tuo metu nežinojau nei apie savo lytį – varpą, nei apie jos dirginimą, nei standėjimą. Tą naktį man pirmą kartą atsistojo ir pirmą kartą aš ištryškau. Kai tryško gelsvai baltas glitus šiek tiek erzinančiai dvokiantis skystis iš manęs, aš – vaikas – nušvitau ir supratau, kad tai kunigas mane pašventino, kad jis manyje padarė tokį dievišką stebuklą. Skamba naiviai, bet juk aš ir buvau tik naivus metro trisdešimties išaugtomis kelnėmis berniokas, kuriam namų aplinka buvo nykuma prieš bažnyčios plačius skliautus, jos galybę, didybę. Šventųjų apsuptyje kiekvienas matyt tampa šiek tiek šventesnis. Jurga, Jūs psychologė, Jūs gi žinote, ką reiškia įtaiga...

- Bandau nuspėti. Kas vyko toliau? – paklausė Jurga.

- Gal šį kartą baigiame? – paprašė Algirdas.

- Algirdai, šiandien puikiai padirbėjome. Kaip jaučiatės? – pasidomėjo Jurga.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

- Šiek tiek paaugęs. Išžengęs iš aštuonerių – devynerių metų pozicijos. Nelengva pradžia. Man nemalonu apie tai kalbėti. – atsiduso Algirdas.
- Apie tai nemalonu kalbėti. Stebėkite save, sapnus, pasižymėkite esmingus dalykus. Susitiksimė kitą trečiadienį, Algirdai. Jūs tikras šaunuolis. Jeigu kas – visada skambinkite. – pasakė Jurga. “

Tomas kepė Jurgos mėgstamus kiaušinius.

- Jurga, gal baigiame? Tau per sunku dirbti šį darbą.
- Negaliu aš pažadėjau Algirdui. Juk ir tu pažadėjai. Negi pamiršai.

Tomas atsiduso:

- Bet ar ne per daug jau praradai?

Jurga:

- Negalima taip lengvai viską palikti. Mes arti jų. Jie juk bijo.
- Nieko jie nebijo. Kiek kartų tau sakiau, kad mes jiems tik vikšriukai, kuriuos lengvai galima sumindžioti, kad tik būtų noro sumindžioti.
- Mus gina Tarptautinis žmogaus teisių teismas.

Tomas išvertė kiaušinius į plačią raudoną lėkštę:

- Kaip tu valgai maistą iš tokių raudonų lėkščių? Tau skrandis nesustoja.

Jurga nusijuokė:

- Jis priprato suvirškinti net sunkesnę maistą nei kiaušiniai ir net be jokių lėkščių.

Ji nusipurtė. Pravirko. Tomas pripuolė prie jos atsiklaupęs ant kelių:

- Negalvok. Nebepreisimink. Tai buvo žiauru.

Jurgai plaukė mintyse. Miškas. Skaudžiai degantis veidas. Spyriai į pilvą, plaučius. Kūnas tarsi smengantis į skausmo bedugnę. Viskas plaukia. Tik virpčioja garsai:

- Nu prievartauk. Nestovi. Kaip tai nestovi?
- Blet negaliu – pats ir prievartauk.

Burnoje Jurga pajunta kažkokią šlapimo kvapu atsiduodančią minkštą masę. Jurga susivemia.

Smūgis į galvą ir girdisi aidai:

- Kurva dar vemia ir vos nenukando. Šlykštinė. Reikia vynioti meškeres. Ji juk saugoma. Greit mus suseks.

Sudūzgia automobilio padangos žvyre.

- Jurga, ar tau viskas gerai. – papurto Tomas Jurgą.

Jurga atmerkia akis.

- Gerai. Tiek, kiek gali būti gerai... Labai noriu valgyti. Ačiū, Tomai. Gal dar galima kavos?

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Du kavos ir du cukraus.

- Žinau, Jurga, kam kartoji lyg nežinočiau du kavos ir du cukraus, cukrų dėti, kai jau užpiltas verdantis vanduo.

- Nepyk, Tomai. Tu tiesiog nesi Arvydas. Arvydas geriausiai žinojo, ko ir kaip aš noriu...

Jurga užsidengia veidą ir kukčioja. Purto galvą. Murma sau: „Negalvok, negalvok, pamiršk.

Vyras išėjo. Paliko Tave. Tu nužudei vaiką. Tave jis paliko. Jurga, baik savęs gailėti. Baik verkti kaip mažas vaikas. Aš vaiką pardaviau... Dieve, ką aš padariau... Mintyse skambėjo „Velnio nuotakos“⁵ Jurgos arija.

„Velnio nuotakos“ miuziklo Jurgos arija

Baltu šešėliu pavirtai,

Sutema sutema šaly žiedų.

Lyg šaltas vėjas praskridai,

Sutema šaly žiedų.

O, motinėle, ateik

Į šviesią naktį tą,

Kur sapnai.

Plaukus nupink man sidabru,

Pažiūrėk pažiūrėk – laukų žiedai.

Rūkas alyvų ežere,

Sutema šaly žiedų.

O, motinėle, ateik

Į šviesią naktį tą,

Kur varpai, kur varpai, kur varpai...

⁵„Velnio nuotaka“ – 1973 m. Lietuvos kino studijoje sukurtas muzikinis filmas. Tai – pirmasis lietuviškas miuziklas pagal Kazio Borutos apysaką „Baltaragio malūnas“. „Velnio nuotakos“ miuziklo Jurgos arija nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=7DIVR60j5Ww>

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

Kokie šviesūs ten sapnai –
Savo mylimą matau.
Kokie šviesūs ten sapnai –
Savo mylimą matau.

Baltu šešėliu pradingai,
Sutema sutema šaly žiedų.
Lyg šaltas vėjas praskridai,
Sutema šaly žiedų.

O, motinėle, ateik
Į šviesią naktį tą,
Kur sapnai.

Jurga valgydama keptus kiaušinius, užsigėrė kavos. Suskambo telefonas.

- Taip, tuoj būsiu.

Padėjo telefoną.

- Turiu važiuoti.

Tomas persigandęs:

Jurga, niekur nevažiuosi. Tik ne tokios būsenos. Negalima. Nedrįsk. Tai vėl spąstai. Jie žino ką daro. Pasilik su manimi.

- Jurga skubriai suvalgė kiaušinio trynius ir sukramsnojo pomidoro dvi skilteles. Nusišluostė ranka lūpas. Buvo apsirengusi raudona šilkinė pižama. Užsimetė raudoną šiltą chalata ir nieko nesakiusi išėjo pro buto duris. Po minutės grįžo. Žaismingai tarstelėjo:

- Ai palikau mobilų. Ačiū, Tomai. Pabūk. Aš tikrai tikrai grįšiu.

Tomo akyse atsispindėjo pyktis, neviltis. Jurga jį apkabino ir tekina spruko su mobiliuoju rankoje. Laidinėje aidėjo Jurgos šuoliai. Veide išnyko ašaros. Jurga pamišėliškai šypsojosi. Šnibždėjo sau mintyse: „Nebeturiu ko prarasti“. Ji bėgo. Tamsioje gatvėje švytėjo automobilio šviesos. Drąsiai atvėrė duris.

– Aš – Jurga.

– Laukiam. Vykstame. O jūsų apranga jums tinkama. - nužvelgė raukšlėtas, pražilęs, kostiumu ir kaklaraiščiu supančiotas vyras. Jo akys buvo skvarbios.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

- O kur vykstame? - lyg pabudusi nužvelgė save Jurga. Mobilusis rodė – ketvirtą ryto, birželio 20 diena...
- Pas priešus.
- Ar saugu? Gal galiu pasikviesti draugą?
- Kaip greitai.
- Jis šalia. Minutė. Jis ir drabužius atneš.
- Gerai.
- Tomai, prašau greitai griebk mano rūbus, kurie yra miegamajame ant kairės kėdės – tik nesumaišyk su dešine. Taip pat paimk pilkus batelius, kurie yra viršutinėje lentynos dalyje prieškambarėje. Taip – tai tie, kuriuos buvau vieną naktį šokdama Lietuvoje kartu su tavimi nusiavusi. Tik greitai. Vykstame į dangų.

Dangus – tai buvo Jurgos ir Tomo raktažodis kalbant apie priešus. Tik šis dangus buvo iš mažosios raidės. Tos nuolatinės derybos. Jos vykdavo du kartus į metus. Ir taip jau dešimt metų. Tapo tokie patys kepti kiaušiniai. Jie nebeveikė. Neteikė jokių pojūčių. Priešas. Priešas iš didžiosios raidės. Visos raganos turėtų šėlti pragare iš laimės, kad pagaliau artėja inkvizitoriams pragaras. O laimingiausias turėtų būti velnias, nes dievo tarnai pralenkė net jį savo velniavomis. Ir nuskamba Jurgos mintyse žodžiai Justino Marcinkevičiaus⁶ eilės:

Šiandieną širdį pasivaikščioti išleisiu.

Aš tai neisiu, aš tai niekur neisiu -

Vakaras toksai, kad nėra kur dėtis:

Ir toksai net neišreiškiamas pilnumas,

Ir lengvumas, mėlynas kaip dūmas,

Ir toli, labai toli girdėtis.

Vakaras toksai, kad nėra kur dėtis.

Šiandieną širdį pasivaikščioti išleisiu.

Aš tai neisiu, aš tai niekur neisiu.

Aš prašau: tik nesumindžiokit širdies

⁶Justinas Marcinkevičius (1930 m. kovo 10 d. Važatkiemyje, Prienų valsčius – 2011 m. vasario 16 d. Vilniuje) – Lietuvos poetas, dramaturgas, vertėjas, akademikas, visuomenės veikėjas. Daugiau informacijos nuorodoje: https://lt.wikipedia.org/wiki/Justinas_Marcinkevi%C4%8Dius

– Jurga, ar tu mane girdi?

Jurga pakėlė galvą nuo automobilio galinės sėdynės. Papurtė savo raudonus plaukus. Automobilis riedėjo apšviestas kelkraščių spindesiu. Palinkęs Tomas švelniai paglostė plaukus. Jurga išgirdo ar pasivaideno: „Jurga, kodėl tu manęs nemyli?“.

– Tomai, ar paėmei mano drabužius nuo kairės kėdės ir pilkus batelius.

– Nusiramink, viską paėmiau. - Tomas žvelgė tokiu žvilgsniu, kaip tėtis prieš miegą migdo dukterį. Glostė plaukus. Jurga pagriebė jo ranką.

– Tomai, prašau... Man nereikia gailesčio.

– Tai ne gailestis. Tai... Tai yra palaikymas.

Jis nusigręžė į lango tamsą. Jurga bijojo. Ji jautė baimės kaustantį šaltį. Rūbai ir bateliai buvo pamiršti. Tomas, matyt, irgi bijo. Visuomet vykstama į nežinią. Grįšime. Ar ne grįšime? Jurga, laikykis. Jurga Ivanauskaitė⁷ juk sakė: „Tačiau tai išnykimo palaimai, kad ir kur ištirptum – miege, orgazme ar mirtyje, - buvo dar viena svarbi sąlyga – meilė sau pačiam. Švelni, išmintinga, romi meilė, tokia, kokia save myli gėlė, brandinantis vaisius medis ar saulėje besiraivantis katinas“⁸. O psichoterapeutė Rasa sakė, kad, kai labai baisu prisiminti tai, kas buvo taip pasakiška. Jurgai akyse stojo Algirdo pirmoji šypsena. Pirmas žodis: „Mama“. Lyg viso pasaulio motinų motinystės jausmas subėgo į ją ir vėl ašaros. Bandė slėpti nuo Tomo. Tik jautė, kad jau virpa jo glėbyje.

Kūkčiojo „...ilgesiu, kuris bylote byloja, kad esi ne ten, kur tau derėtų būti, tačiau leidžia aiškiai suprasti, kad šiame pasaulyje jam, ilgesiui, numaldyti jokių būdų nėra. Nėra, nebuvo ir nebus.“⁹

Ji atkirsdavo taip žiauriai Rasai: „O kiek tavyje yra Raganos?“.

Rasa nusišypsodavo ir atsakydavo labai ramiai, nuoširdžiai: „Moterys – Raganos. Jos piktos dėl sudegintų raganų. Dėl tiek sudegintų amžių. Be sielos. Be teisių. moterys laisvinasi. Viduje sunku užmušti savyje biblijinę Magdalena, kuriai pakako bučiuoti purvinas dievo kojas... Dabar jau moterims neužtenka tarnavimo. Ar ne taip, Jurga? Tu tarnauji valstybei, tarnauji, o gal kartais net vergauji žmonėms, kurie tave purto: „Duok mums laimės?“.

⁷ Jurga Ivanauskaitė (1961 m. lapkričio 14 d. Vilniuje – 2007 m. vasario 17 d. Vilniuje) – Lietuvos prozininkė, eseistė, poetė, dramaturgė, dailininkė, keliautoja. Viena žymiausių XX a. pab. – XXI a. pr. Lietuvos rašytojų. Daugiau informacijos nuorodoje: https://lt.wikipedia.org/wiki/Jurga_Ivanauskait%C4%97

⁸ J. Ivanauskaitė 134 psl. „Sapnų nublokšti“.

⁹Ten pat, 137 p.

Juk taip norėtumei visiems išduoti laimės kvitelius ir būtų ramu. Aš irgi norėčiau, Jurga. Kaip norėčiau ir tau tokį išduoti...“

Iš minčių pabudina:

– Atvykome. Prašom. - atsiveria durys.

Jurga ropčiasi iš automobilio. Prisilaiko atlapų durelių. Įkvepia oro. Pastato tvirtai kojas ant plytelių. Užverčia galvą. Godžiai įkvepia gaivaus rytinio oro. Papurto plaukus lyg baidydama miegus, o iš tiesų tai jos pastangos grįžti į čia ir dabar.

– O jau prašvitę. Matyt, esame tolokai nuo Vilniaus. Kur mes?

Žilstelėjęs vairuotojas atsako:

– Septyniasdešimt kilometrų nuo Vilniaus.

Jurga apsidairo. Tomo nėra.

– Kur Tomas?

– Ai, Tomas nuskubėjo į tualetą. Jurga, einame. Einame.

Jurga intuityviai apsigaubia chalatu, užsivožia chalato gaubtu galvą ir eina tarsi mirtininkas ilgu medžiais apsodintu taku. Net ne medžiai. Tai aukšta gyvatvorė. Ji tokia tanki, kad negalėtumei pabėgti net su kirvuku. Tiesūs dygliai supjaustyti dar net nespėjus žengti dešimties centimetrų. Nupurto mintis, kad yra tik du keliai – į priekį arba atgal. Atgal menkai įmanoma, nes nežinia, kur esi. Dresiruoti šunys, žmonės sugaus per penkiolika minučių. Jurga yra jau tai patyrusi, kaip alsuoja į tave tyškančios dobermanų seilės ir tu krenti su giliais įkandimais ant žolės. Tuo metu buvo puiku, kad tai buvo ne esfaltas, o žolė. Svarbu, užsidengti veidą. Veidas – tai tavo gyvenimo aprašymas, banko sąskaita, diplomai, santuoka ir t.t. Tavo ateitis. Gal feministės supyks, bet Jurga suvokė grožio, estetikos reikšmę visuomeniniame, socialiniame gyvenime? Ji buvo ryški. Ryškūs raudoni plaukai. Nevargino jų dažais, bet du kartai per metus buvo privalomi. Kartais makiažas. Nėštumo metu buvo jo atsisakyta... Tik švenčių metu Jurga sužibėdavo lyg kalėdinė eglutė ryškesnėmis spalvomis. Jurgai patiko dėmesys. Jai patiko stilingi rūbai. Raudoni aksesuarai. Ji net pati pašiepdavo save, kad yra lyg ta raudona šarka – kas raudona – tas akina, tas žavu. Blondiniškai skamba, bet ši deganti spalva jai įkvėpdavo jėgų. Raudonos minkštinančios druskos vonia gaivindavo vakarais pailsusį kūną ir sielą. Raudonos kvapnios rožių kvapų žvakės. Jurga godžiai gėrė kiekvieną gyvenimo akimirką. Kiekvieno žmogaus dėmesys jai buvo brangiausias deimantas. Dėmesys? Juk tai taip narciziška... Visiems jis patinka. Čia kaip ir masturbacija – visi tai daro, bet ne visi drįsta to pripažinti. Ji žinojo kaip ir Zigmundas Froidas kaip tai svarbu psichikai. Jurga dar pridėtų, kad ne tik moterims, bet ir vyrams. Jai patiko įvairovė, o pasak feminisčių – įvairus feminizmas nėra feminizmas. Jurga dažnai

pasijusdavo kaip Niekieno šalyje. Štai ir dabar bandydama jaustis tvirtai su pižama, chalatu – ji iškėlusi galvą tvirtai žingsniavo.

Ta gyvatvorė varžė. Baugino. Po penkių minučių pasiekti didingi rūmai. Taip – tikri spindintys rūmai. Plačios kolonos. Riaumojantys liūtai dvelkė klasicizmu. Viskas senoviškai nauja, nes virš lubų sukosi vaizdo kameros. Apsauga griežta. Jurga per dešimt metų išmoko pastebėti visas smulkmenas. Ji suprato, kad bėgimas iš šios tvirtovės nelabai įmanomas. Užkopus trisdešimt laiptelių prie durų prisistatė du apsauginiai. Mandagiai švelniai dviem delnais paspaudė Jurgos ranką: Darius ir Andrius. Dar nuskambėjo iki pykinimo pabodusi frazė: „Didelė garbė su Jumis susipažinti“. Jurga norėjo išmesti visus kiaušinius lauk. Jai norėjosi rėkti: „Man didelė garbė, kad esu dar gyva“...

Nulenkė galvą ir žengė slenksčiu, o ties slenksčiu Tomo glėbys. Jo šnabždesys:

– Nebijok, Jurga. Viskas bus gerai.

Jurga jau gal kelintą tūkstantą kartą pažvelgė į jo tamsiai rudas akis. Ji nieko nesakė, bet tik linktelėjo galvą ir suspaudė Tomo ranką. Jis pajuto jos pusės centimetro nagų brovimąsi į jį. Jurga bijodavo pirmų žingsnių. Nuo plačių laiptų leidosi penki vyrai. Keturi veidai jau matyti. Penktasis prabilo tiesdamas ranką:

– Artūras. Labai malonu su jumis susipažinti, Jurga.

Jurga intuityviai paspaudė ranką. Viena ranka laikėsi Tomo rankos. Paspaudimas buvo švelnus. Jurga žinojo, kad taip jie apgaudinėja ją, kad jai nieko nebus skaudaus. Meluoja, manipuliuoja. Mama... Jurga, laikykis. Turi stovėti tvirtai, kalbėti tvirtai, išlikti tvirta. Mintyse lyg poteries bėrė sau: „Tai jie nusikaltėliai, o ne tu. Jie turi bijoti – ne tu“.

Jie buvo nuvesti į uždaresnę biblioteką. Jurgos silpnybė – knygos. Jos sielos atgaiva. Ji pradėjo jas glostyti. Į kambarį įėjo žmogus su kauke. Jurga ieškojo akimis Tomo. Tomas skaitė laikraštį. Veidas buvo uždengtas, bet kojos – pilkas jo kostiumas, juodi blizgūs batai išdavė, kad ten jis. Jis stebės ir tylės. Jurga žinojo tą susitarimą. Kai jo neturi būti – jis bus, bet jo nebus.

– Jurga, turi atsiimti kaltinimus dėl Kunigo.

Jurga tylėjo. Ji norėjo prisėsti. Niekas jai nepasiūlė atsisėsti. Jautė, kad pradeda virpėti kojos. Tas žemas hemoglobinas. Vis kai kas nors rimta pakerta kojas. Pritrūksta deguonies kojoms, kai smegenys pradeda virti. Sukaupus oro likučius išlemena kiek galima tvirčiau:

– Negaliu atsiimti.

– Gali. Tu viską gali, Jurga. Juk dėl mylimo vyro galima pasistengti.

Jurgai oras tapo suretėjęs. Jos smegenys vėl nudundėjo į praeitį: „Mieloji, Raudonoji Jurga, aš su tavimi keliausiu nors į Pragą“. Prieš akis stojo vestuvinė fotografija.

Jurga nualpo.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Jurga pabudo palatoje.

Prieš akis stovėjo trys balti siluetai. Vienas jų pasisveikino ir nuskambėjo klausimas:

- Kaip jaučiatės, Jurga?
- Truputį keistai, nes nežinau, kur esu. – Jurga dairėsi, bet standartinė ligoninės vienvietė palata tylėjo. Jokių pasakančių žinučių, kokia tai ligoninė.
- Pabandykime viską sudėlioti. Jūs esate Vilniaus Gailestingųjų mergelių ligoninėje. Jūs praradote sąmonę.
- A. Tai mano žemas hemoglobinas.
- Tai Jūs manote, kad jums žemas hemoglobinas? Jūs juokaujate – jums sutrikusi skydliaukė, todėl kartais jūsų elgesys gali būti neadekvatus, todėl siūlytume kurį laiką mažinti darbo krūvį ir pailsėti. Taip pat, jūs nėščia ir jau keturiolikta savaitė.

Jurgai akyse sumirgėjo. Kūdikis. Kaip tai? Juk buvo tik trys susitikimai ir tai tokie migloti, neaiškūs, pridengti muzikos ir alkoholio šėlsmo. Ne, negali būti. Jurgai šmėstelėjo atmintyje Mariaus veidas. Pasijausti kaip paaugle – kvaila. Jurga užmigo. Silpnumas gesino mintis. Ji nesijautė tvirta. Kaip pūkas krito į nebūtį.

Po penkių dienų Tomas atvyko pasiimti. Atvežė raudoną ilgą suknelę. Jau kaitino liepos mėnuo. Lietuvoje drėgmės daug, tačiau kartas nuo karto nukrenta saulės spindulėlis. Tomas apkabino Jurgą. Taip smagiai. Jurga apsikabino Tomą. Automatiškai. Gal iš pareigos? Jis sušnibždėjo:

- Sveikinu Mamytę.
- Nejuokinga. – Jurga bandė suvaidinti pyktį, tačiau pabuvimas vienumoje ir priverstinis poilsis, gydymas jau grąžino jėgas ir ji jautėsi tvirčiau. Net pabandė nusišypsoti. Mamytė.

Jurga grįžusi namo puolė kuistis dienoraščių spintoje. Tai turėjo būti neseniai. Juk tik penkiolikta savaitė...

Gegužės 9 d.

Šiandien bandysiu pasikeisti.

Tikrai nuo šiandienos pradėdau sportuoti.

Ryte pabudusi pasirąžau ir atsirėmusi galvą neriū į naują dieną. Kūnas virpa nuo kažkokių sentimentų vakarykščiai meilei. Būtinai reikia ją išbraukti. Užkoduoti tą paleistuvę, alkoholišką. Ji visko padaugina ir dar net nesidalina su kitais. Mindo mano smegenis. Šiuokštu – negalima panirti į sapnus ir atsiminimus. Vidinis mano „Aš“ šokčioja pakėlęs ranką ir siekia, kad paklausčiau jo atsakymo. Žinau aš jo visus atsakymus:

- 1. Jis nevertas Tavo meilės;*
- 2. Jis nevertas Tavo minčių;*
- 3. Jis nevertas Tavo ilgesio;*
- 4. Jis nevertas Tavo kančių ir t.t.*

Taip galima vardinti be galo. Egoizmas visada sumenkina kitus ir pasišiaušęs kaip ežys nedrįsta pasakyti pats sau, kad tai ir jis – mielas mano „Aš“ – kaltas taip pat kaip ir kiti.

Sapne su kažkoku blyškiu šešėliu šokau. Nepamenu veido. Jis kažkoks išplaukęs. Bandau stebėdama grindis atsakyti, kas tai buvo. Nedrįstu pakelti į dienos šviesą akis, nes sako, kad pažvelgus į langą – miršta sapnai. Jie tiesiog sutrūkinėja nuo ryškios šviesos ar kito? Nežinau. Tiesiog intuityviai laikausi kažkokių automatinių primetimų, nuostatų.

Pakilusi iš patalo apžvelgiu kambarį. Jame dominuoja knygos ir dar kartą knygos. Jos klykia prigrūstoje sekcijoje, lentynose, sukrautos kampuose. Mama išmokino mylėti knygas. Tik štai neįrašė recepto kaip mylėti save. Tas tiksintis laikrodys virš sujauktos lovos vis primena tą mano būties laikinumą. Taip norisi supilti dalį savęs ir užkonservuoti ateičiai. Nesu pamėklė ir veidrodis neklykia. Nužvelgiu kas rytą save ir jaučiu, kad šiuo metu teka mano geriausias laikas. Raudoni plaukai, raudoni akinių rėmeliai pridengia paakių šešėlius. Lyg ir miegu pakankamai – 9 valandas. Skruostai paraudę. Pavasario rytas šiltas. Šilumos myluojamas kūnas įkaista. Vien nuo minties apie... Papurtau galvą. Plaukai lengvai krenta ant pečių.

Kambaryje lengvai pastumiu medinį stalėlį apkrautą knygomis. Mankštos pradžia. Pirmoji mankštos diena.

Lengvai darau atsilenkimus. Skaičiuoju. Tavo šešėlis tarsi pakibęs alsuoja ant mano kūno.

Praskečiu kojas ir lengvai suglaudžiu. Vėl šmėsteli Tu tarp mano kojų. Visa suvirpu. Tvardausi. Skaičiuoju iki 50.

Jaučiu kūnas jau įsitempęs ir atsigulu ant pilvo. Keliu vieną koją aukštyn – žemyn. Pajuntu kaip alsavimas atsitrenkia į Tave. Skaičiuoju iki 50. Pakeičiu kitą koją. Aukštyn – žemyn. Skaičiuoju iki 50.

Atsigulu ant nugaros ir keliu užpakalį į viršų. Sulaikau įtempus raumenis ir nuleidžiu žemyn. Aukštyn – žemyn. Skaičiuoju iki 10. Tu kažkur giliai manyje. Plūsteli kraujas į veidą.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Guliu ant nugaros ir vieną koją permetu per kitą, po to kitą koją permetu. Skaičiuoju iki 10. Kažko trūksta. Ir vėl mintys prisišaukia Tave. Užuožiu Tavo cigarečių kvapą.

Pakylu nuo žemės. Išžergiu kojas. Lenkiu liemenį į dešinę – į kairę. Skaičiuoju iki 50. Lenkiuosi į priekį – atgal. Skaičiuoju iki 50. Sukuosi į dešinę – į kairę. Skaičiuoju iki 50. Kūnas virpa. Kiekviena pora pripildyta Tavo glamonių atsiminimų.

Stoviu. Keliu vieną koją – aukštyn – žemyn. Skaičiuoju iki 50. Kitą koją... Skaičiuoju iki 50.

Stoviu, laikau rankose po 1,5 kg. svermenį ir tūpiuosi. Skaičiuoju iki 20. Grįžtu į pradinę stovimą padėtį. Atlieku 15 pratimų.

Skubiai padarau 50 pritūpimų. Jaučiu, kad Tu atsitrenki į mano sielą ir ji vėl visa suvirpa. Protui įsakau skaičiuoti ir sportuoti. Mankšta tai, o ne prisiminimų pageidavimų koncertas. Prakaitas varva ir jaučiuosi atgimusi.

Dar po 30 kartų pakeliu ir paskėtoju rankas. Jaučiu kaip krentu į užsimiršimą. Kažkaip viskas blanksta, blanksta.

Pramerkiu akis. Aš ligoninėje. Balta palata. Guliu viena. Ant klebančios spintelės pamerktos raudonos rožės. Jaučiu jų kvapą, kuris persmelkia dezinfekcijos smarvę. Pykina. Keista. Kur aš? Kodėl aš čia? Laukiu ramiai. Kvėpuoju. Bandau medituoti ir nuraminti pykinimą. Kas tai? Užmerkusi akis panyru į sapną, miglą, nebūtį.

Jurga susimąsto: „Tai visgi mane pykino. Tai vaikas Mariaus...“ Jurga prisiminė, kad jau gulėjo ligoninėje ir anksčiau. Toliau varto savo gyvenimo archyvą...

Balandžio 22 d.

Šiandien jau trečia savaitė, kai nevalingai siekiu kažką suprasti savyje. Kažkas viduje per šį pusmetį nutrūko manyje. Lyg viesulas įsupo į kažkokį klaikų, nesibaigiantį sapną. Bandau ramiai stebėti, kaip lėtai jo šešėlis traukiasi iš mano gyvenimo linijos. O visgi taip norisi užgriebti viena ranka ir vis dar jį matyti. Matyti nors jo šešėlio trupinėlių. Maitintis tuo vaizdu. Nereikia man arčiau. Noriu tiesiog žinoti, kad tu esi. Trečių savaitę stebiu ligoninės lubas. Jos baltos be jokių šešėlių.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Viduje kraujais teka mano gyvastis. Sukaustyta baimės – nerėkiu, nes vis tiek manęs jo šešėlis neišgirs. Jo nebėra. Taip ir plaukia pavasario žiedais prisiminimai... Juos plukdo srūvančios akys...

Tu esi – tavęs nėra.

Tu esi – tavęs ir vėl nėra...

Ir taip be pabaigos smegenys mindo šiuos žodžius...

Klaikiai tylu viduje. Tik šie žodžiai skamba visu mano kūnu. Įmerkia kraugeriškas rankas į širdį ir ją maigo, maigo. Taip skauda. Taip skauda, o šaukti ir negaliu.

Tu esi – tavęs nėra.

Tu esi – tavęs ir vėl nėra...

...

Balandžio 15 d.

Tu esi – tavęs nėra.

Tu esi – tavęs ir vėl nėra...

Pagriebiu dienoraštį. Skaitau. Dienos šviesa palatoje aštriai spigina akis. Šiandien jau neleido vaistų ir galiu bent jau apčiuopti sąmoningumo likučius.

Jurga varto toliau. Kai kur pastebi išplėštus lapus. Bando atsiminti, ką norėjo išplėšti iš atminties. Minčių tuščia. Jurga turėjo taisyklę, kad dienoraščio negalima draskyti. Parašei. Palikai. Taškas. Gali kaukti kitur – toliau nuo pagundos sudeginti, suplėšyti. Tai psichoterapeutas vadino „šiukšlių kaupimu“. Gal ir taip, bet kaip miela kartais atsiminti mielus dalykus. Jurga tik mesteldavo žvilgsnį. Grįždavo praplaukusio gyvenimo aromatas, pojūčiai, visą kūną užliedavo palaimingas jausmas, kad tai vyko, buvo. Aišku, ne viskas gyvenime tik saldu. Yra nemažai pipirų, kuriuos norėtumei išmesti, kad nesipainiotų ir negadintų gyvenimo skonio. Bet ar be skausmų, kančios patirsi tikrąjį gyvenimą?

Kovo 10 d.

Susipažinome netikėtai. Bendrų pažįstamų, bohemiškai vyno aplaistytame bute pavasario pradžioje, kai Vilniaus centre dar teko braidžioti per pusnis ir gautis nuo šalčio kailiniais. Rūkėme.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Tu pradėjai prasivardžiuoti, užgaulioti. Aš nakties tamsoje šaukiau – „Liaukis“. Tu nesiliovei tampyti mano sielos išdidumo kaip gumos. Pasimėgaudamas kramtei ir pūtei burbulus iš jos. Susprogdinęs vėl grįždavai prie to paties. Taip lėtai, pasimėgaudamas, pasilaižydamas lūpas. Dar gerai, kad ne kaip knygos lapus seilėtu pirštu nepradėjai vartyti. Tu – tvirtų pečių, aukštas vyras tamsiais plaukais, velniškai spindinčiomis akimis. Nežinau, kuriuo metu nutrūko mano protas nuo pavadėlio. Kai minant sniegą vidurį nakties keliavau namo? Ar kai prie sienos prirėmęs mane pabučiavai? Dar ir dabar jaučiu tą lūpų karštį. Nuo jo susitvenkė manyje visi jausmų verpetai ir lyg viesulu ištrūko aimana. Niekada niekas dar taip nesuvirpino mano sielos. Matyt, mano siela užgimusi mazochistė. Jai patinka myluotis su tuo, kuris ją prieš akimirką žemino, niekino. Puikiai suvokiu, kad tai yra aukos vaidmuo ir ši pradžia yra jau pasmerkta pabaigai. Man jau dabar baisu. Viskas taip kvepia netikrumu. Lyg ir gyvai bendravome. Kūnai springo nuo aistros pliūpsnių, gaivališkų šūksnių. Seksas – kai gyvastis praplauna visą kūną, išmeta sielą viesulu iki palubių, orgazmiškai riktelėjusi ši grįžta atgal lengvu jūros bangavimu..

Skambant Bryan Adams¹⁰ dainai „Please Forgive Me“:

Bryan Adams

Please Forgive Me

So if you're feeling lonely, don't

You're the only one I'll ever want

I only want to make it go

So if I love you a little more than I should

Vertimas

Brain Adams

¹⁰ Bryan Adams, (g. 1959 m. lapkričio 5 d. Kingstonas, Ontarijas, Kanada) – Kanados roko dainininkas, muzikos autorius, gitaristas, boso gitaristas, prodiuseris ir fotografas. Daugiau informacijos apie dainininką: https://lt.wikipedia.org/wiki/Bryan_Adams Dainos „Atleisk man“ nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=9EHAo6rEuas>.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Atleisk man

Taigi, jei jautiesi vieniša, nedaryk to.

Tu vienintelė, kurios kada nors troškau.

Aš tik noriu padaryti tai gerai.

Todėl, jei aš myliu tave labiau nei sugebu,

Apdeginta siela susiglaudžia. Jurga praverčia dienoraštį. Išplėšta. Nieko daugiau nelikę. Bando atsiminti, kodėl gulėjo ligoninėje. Kaip sapne prisimena, kaip naktį Tomas veža ją į ligoninę. Jurga supranta, kad viską reikia pasitikslinti. Paklausti Tomo. Paskambina jam. Jis atvyksta. Baikščiai žvalgosi.

- Ko vartai tas gyvenimo atliekas? Jurga, mes juk kalbėjomės, kad mes nekalbėsime apie tavo šlamštą, kurį kaupi. Paklausk savo psichoterapeutės. Juk ji sakė, kad būtina viską išmesti lauk. Apsinuodysi savimi. Jau ir taip silpna esi.
- Tomai, kažkas buvo mano bute? Ar kas nors buvo mano bute, kai manęs nebuvo?.. Kai gulėjau ligoninėje?..
- Jurga, tikrai nieko nebuvo. Arbatos?

Jurga žinojo, kad taktika „Arbatos“ reiškia: „Keičiame temą, nusiraminame, viską pamirštame, apsimetame, kad viskas, kas vyko, tebuvo sapno akimirka“.

- Gerai. Raudonos be cukraus.

Tomas išėjo. Jurga vėl sukrovė į krūvą penkiasdešimt storų sąsiuvinių. Jurga būtų rašytoja, jeigu mokėtų rikiuoti savo mintis ir nenuplaukti pernelyg giliai į sielų gelmes. Surašytas gyvenimas – tai gal kaip koks paminklas gyvenimui dabartyje. Lyg inkaras stabdantis, kad nenuplauktumei per toli. Jurga prisiminė arbatą. Užrakino spintos duris.

- Tomai, o kaip aš patekau į ligoninę?
- Jurga, tu nualpai rūmuose ir nugabenau tave skubiai į ligoninę.

Jie vyko į atokų Lietuvos miestelį, kuriame gyveno daugiau karvių nei žmonių. Būtent, karvių. Jos ganėsi. Margavo rudomis, juodai baltomis dėmėmis. Jų mūkimas skardėjo laukuose. Smagūs kalneliai. Jurgos nuotaika vasariškai gaivi. Ji jau apsiprato su dygstančiu pilvuku. Neryškus. Toks

jaukus nuotykių prisiminimas. Nuotykių?.. Taip paprasčiau ir geriau. Nuotykių pasekmių nebūtina aiškintis. Nereikia niekam nieko įrodinėti. Juk vis tiek Marius niekuo netikėjo. Jurga paglostė mažutį – gal penkis centimetrus atsikišusį į priekį – pilvuką. Kitiems nematomas – jis jai šaukte šaukė. Jai malonu glostyti savo juodoje suknelėje panirusį stebuklą. Dar gydytojai patvirtino, kad stebuklai bus du. Nors lėkti su karvėmis ir pamūškauti iš laimės. Jurga net bijojo to džiaugsmo klegesio savyje. Bandė drausminti save, juk neteko prieš metus Algirdo, kuris mirė po įnirtingos kovos su prostatos vėžiu, Algirduko, mylimo Vyro... Jurga mažais žingsneliais jaukinosi laimę. Sėdėdama automobilio priekinėje sėdynėje šypsojosi žvelgdama į puikiai asfaltuotą kelią. Ties keliais kilometrais suspindėdavo lentos apie priminimą, kam Lietuva turi būti dėkinga už šią lengvą kelionę – Europos Sąjungai.

- Jurga, negražu klausti, bet gal jau laikas pasakyti?.. – nedrąsiai atsuko akis Tomas.
- Ką pasakyti, Tomai? – Jurga nusišypsojo, prielietė jo dešinę ranką, kuri tvirtai laikė automobilio vairą.
- Kas tėvas?

Jurga nusigręžė į langą. Nemėgo akistatų. Jos baugino savo tiesmukumu, noru įlįsti į josios sielą. Tomas – geriausias advokatas. Nuostabus draugas, tačiau koks jo reikalas, kas kūdikių tėvas. Juk vis tiek nieko čia nebepakeisi... Tie išplėšti lapai tyli ir ji neatsimena, kodėl su Mariumi viskas taip greitai nutrūko, kaip ir buvo prasidėję. Buvo per daug tuščių dėmių. Daug ligoninės lubų atminimų.

- Nežinau. – nusikvatojo Jurga.
- Jurga, žinai. Tikrai žinai, bet žaidi ir niekam nieko nesakai. Tai Marius?
- Ne. Tikrai ne jis.
- Jis, Jurga. Kas tada daugiau? Ar aš dar kažko nežinau? Juk tu nuo manęs nieko neslepi, Jurga? Ar jau slepi? Nepasitiki?
- Pasitikiu, bet dar turiu prisiminti pati, kas vyko. Tiesiog negaliu nieko atsakyti tikro. Pati nežinau.
- Kai prisiminsi, pasakyk, Jurga. Tu man brangi. – Tomas paspaudė jos ranką savo delne. Kito artumas šildo, ramina.
- Ačiū, Tomai. Ką aš be tavęs daryčiau?... Ar galiu snūstelėti?
- Žinoma.

Jurga vėl paniro į miegą.

Sapnavo, kad eina ilgu labirintu. Prie ežero, aplink laužą draugai, bičiuliai šoka, linksminasi, šūkauja. Ties ja vis plaukia lyg šešėlis vyriškas siluetas ir skamba varpeliai. Jurgą apgaubia tamsa. Ji bando pabėgti į šviesą.

Tomas lengva ranka pajudina Jurgą:

- Atvykome.

Jurga nusipurto. Sapno spąstai užsisklendžia. Įkvepia giliai gaivaus oro atvėrusi automobilio duris. Ir staigiai stodamasi suklumpa. Tomas puola bėgte prie Jurgos. Jurga spėjo užgriebti automobilio stogą. Nuslydimas žemyn buvo lengvas. Žolės švelnus prisilietimas prie kojų gražino trumpai sumirgėjusią sąmonę į ryškią būseną. Keista. Jurga vis dar bando apsiprasti su savo tokia nesvariai svaria būseną. Tomas nusijuokia:

- Mamyčių malonumai ne visada malonūs. Kaip tu jautiesi, Jurga?
- Gerai, tik ar ne per dažnai alpstu?
- Gal ir šiek tiek dažnokai.

Išgirdo sulojant rudą gauruotą vidutinio ūgio sulysusį šunį. Jis lojo nejudėdamas. Prie būdos. Grandinė net nesujudėjo. Keista. Namas apiręs. Medžio spalva neaiški. Vietomis mėlynavo, kai kur geltonavo dažų likučiai. Viskas taip nyku. Vienas langas apdengtas polietilenu. Kitas langas užkaltas lentomis. Tomas žengė į priekį. Atvėrė klibančias duris, kurias teko prilaikyti, kad šios neiškristų. Sušuko:

- Ar yra kas namuose?

Tyla. Tik šuo toliau skalambijo. Tik jo balsas vis labiau kimo. Po kelių minučių namo tamsoje pradėjo šviesėti, ryškėti baldų, krosnies siluetai. Baldai sunkiai pavadinami savo vardais – nukrautas puodais, buteliais ir kitais nešvariais rakandais stalas, dvi trikojės kėdės, didelė lova švytėjo purvu, joje kažkas sujudo. Pakilo. Tai buvo susivėlusios moters siluetas. Kambarys dvokė pelėšiais, alkoholiu, išmatomis. Nuo šio kvapo Jurgai norėjosi pulti į kiemą ir vemti, tik vemti.

- Ko ie...šššš...kkk...oooo...ttttee? – sumekeno alkoholio sulėtinta, supainiota kalba moteris. Jos vaizdas tapo jau pilkas, bet vis tiek neryškus.
- Ieškome Mildos – dešimties metų mergaitės. – tvirtai kalbėjo Tomas.
- Mil...d....o...ssss.... nē... ra....
- Kur Milda? – laikėsi savo Tomas.
- Ją išsi... ve... žė... Kažkur... – balsas dingo po užklotu. Spengianti tylą išdavė, kad pokalbis baigtas. Po akimirkos pasigirdo griausmingas knarkimas.

Tomas išėjo nuleidęs galvą. Pakėlė. Įkvėpė oro.

- Mildą išsivežė.

- Girdėjau. – sušnibždėjo Jurga.
- Kaip manai kur?
- Juk pats žinai kur. Ten, kur nebelieka įkalčių... Važiuojam.

Jurga įslinko į automobilį. Dalis sielos kamuščio vėl nubyrėjo. Taip pralaimi net tvirčiausios skulptūros...

Milda – tai dešimtmetė, kuri mokyklos auklėtojai pasiskundė, kad ją čiupinėja tėvas. Pradėjus gilesnę apklausą buvo išsiaiškinta, kad Milda buvo pardavinėjama kaimo bernams, diedams ir kitoms padugnėms, kuriems jų žargonu kalbant „gyvulius pabodo dulkinti“. Čia kaip amerikiečių filme „Sensacija“ „kai visas kaimas augina vaiką – tai ir skriaudžia taip pat visas kaimas“. Su ja vyko tik vienas vienintelis susitikimas, kai Tomas su Jurga kone slapta atvyko į kaimo mokyklėlę, kurią lankė dvidešimt įvairaus amžiaus vaikų. Milda buvo maža, pakumpusi, baikščiomis pilkomis akimis žvelgė į Jurgą, kai ji paprašė papasakoti, kas vyko. Jai sunku buvo kalbėti. Pažeidžiamų šeimų vaikai ir be seksualinių patirčių yra paveikti skurdo ir smurto. Jų kalbos raida dažnai atsilieka. Jurga tuomet bandydavo piešti su aukomis ar karpydavo margų žurnalų paveikslėlius. Kiekvienas atvejis būdavo vis kitoks. Įėjus į santykį su vaiku, kai jis nebekrūpčioja nuo kiekvieno prisilietimo, klausimo – atsiverdavo painus seksualinės prievartos išgyvenimų, vaizdų, garsų labirintas. Neturtinga kalba gal net aštriau kabindavo tą rėkiančią kančią: „Bernai mane išrengdavo kaip lėlę ir kaišiodavo pirštus čia (rodo tarpkojį), man skaudėdavo, bet pirštai tai dar ne taip skaudu. Labiau skaudėdavo, kai kišdavo pagalius, o po to dar pradėdavo kaišioti savo gyvus raudonus pagalius“, „Mama leisdavo tėvui kaišioti jo ilgą raudoną pagalį į mano burną. Už tai jai tėvas nupirkdavo saldainių, šampano. Taip pat ir dėdės ateidavo. Jie kišdavo savo pagalius ne tik į burną, bet ir tarp kojų. Tėvas gaudavo pinigų. Kai pasiskųsdavau, kad skauda – trinktelėdavo į galvą, prigrasindavo, kad sukvis minias bernų ir diedų – tuomet ir galėsiu skūstis – dabar juk tik retkarčiais. Tik tris kartus į savaitę. Juk galima ir pakentėti. Ar ne, teta?“. Jurga apkabindavo. Ši vaikiška kalba draskė širdį. Ji profesionaliai turėjo atlaikyti norą verksti. Ji turėjo parodyti ramybę, ištvėringumą, suteikti vaikui saugumą, nors gabalais birdavo siela. Mintyse automatu prie sienos šaudė visus bernus, diedus, tėvus ir kitus niekšus, kurie be jokių abejonių mindžiojo vaikystės grožį. Kiaulės. Paršai. Jie geriau piktinasi viskuo – tik ne savimi. Jie plaukia iki prigėrimo alkoholio liūne. Tiesiog smegenys nuolat užsemtos. Sodinti visus juos. Tik sodinti. Kito kelio nėra. Po apklausos mokytoja atsiduso: „Visas kaimas žino, bet negi pusę kaimo sodinsi į kaliūzę, kaip bobos su vaikais gyvens?“... Jurga tylėdavo. Rašydavo kartu su Tomu eilinį kartą pareiškimą policijai. Policijos pareigūnų reakcija nesikeitė jau dešimtus metus. Jie paimdavo, nusišypsodavo, lepdavo: „Po savaitės informuosime“. Jurga automatiškai kartodavo: „Tai skubu“. Atsakymas: „Gerai, po dviejų dienų informuosime“. Tomas paantrindavo: „Prašome kreiptis į teisumą

dėl orderio kratai, prievartautojų areštavimo“. Pareigūnai – vietinių genčių pasekėjai – tik palinguodavo galva: „Pabandysime greičiau, bet nieko neprižadame, nes kaip jau žinote – nepilnamečių apklausoms būtinas tėvų, globėjų sutikimas“. Jurga su Tomu puikiai žinojo. Jeigu spėdavo sugauti auką – tai kartu veždavosi kaip pagrobtą žvėriuką į Vaikų pagalbos centrą. Bandydavo bent jau specializuotai pagelbėti ilgėliau, atitolinti grįžimą į tėvų sukurtą pragarą. Tai buvo rizika. Net kelis kartus Jurga su Tomu stojo patys prieš teismą kaip vaikų pagrobėjai. Apsiginti nebuvo lengva, nes vaikai sunkiai prakalbinami. Vėliau nutildavo ilgam arba iš viso praregėdavo naujų dalykų. Tomo automobilyje du kartus buvo rasta vaikų pornografijos vaizdo įrašų, fotografijų, kai kuriose šmėkščiojo ir aukų kūneliai... Jurgai dilgtelėjo pilvuką ir nusišypsojusi ji grįžo atgal į realybę, numetusi nuo savęs savigailos skraistę.

Jurga pasisuko pasiimti mineralinio vandens buteliuko, kuris buvo numestas ant užpakalinės sėdynės ir krūptelėjo išvydusi rudą didelį voką. Ryškiai rėkė raudonos raidės: „JURGAI“.

- Tomai, pažiūrėk.

Tomas pasisuko. Sustabdė automobilį. Tylėjo. Jurga žvelgė į voką – į Tomą, į voką – į Tomą. Užsidengė veidą. Ne Jurga neverkė. Ji mokėjo spyruokliška nuraminti save. Priversti kvėpuoti ir tik kvėpuoti. Išgąščio reakcija visada būna iš pat pradžių neadekvati. Svarbu sulaikyti save lyg virvele, kad nenutrūktumei, nenušoliuotumei į emocijų klampias pelkes. Pajuto Tomo apkabinimą. Jis glostė Jurgos plaukus. Palengva grįžo vidinė ramybė. Kaip grėsminga banga krante sudužo baimė. Nuplazdėjo keliais virpesiais. Jurga nusišypsojo:

- Tai atidarome?

Tomas linktelėjo.

Parašyta: „Jurga, ar myli savo vaikus?“

Jurga atsilošė. Ramiai perdavė popieriaus lapą Tomui. Tomas permetė akimis. Paėmė jos delną. Ta lydinti grėsmė nusileido į automobilį, užpildė visą erdvę, tapo trošku, norėjosi bėgti, šaukti, gelbėtis nuo nežinojimo, kaip išlipti iš šio varpelių skambesio tinklo.

Su Tomu važiavo visą kelią tylėdami.

- Jurga, gal man pasilikti su tavimi.

- Ne, ačiū, Tomai. Man viskas gerai.

Jurga mėgo užsidaryti savo bute tarsi kokame kokone ir glaistyti savo vidines žaizdas. Apdegusios sielos skausmas – taip ji pavadino tą vidinę kančią, kai nori viską išspręsti, bet negali išspręsti, nes sprendimas ne tavo galioje. Jurga nepakentė tos bejėgiškumo būklės. Apie ją puikiai yra parašiusi psichoterapeutė Rasa. Dažnai iš naujo ir iš naujo skaitydavo jos mintis. Mintyse brovėsi Vytauto Kernagio¹¹ daina „Kaip sirpsta vyšnios Suvalkijoje“ ir Jurga nusišypsojo prisimindama, kaip

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

Vytautas juokėsi iš jos, kad ji nežinojo, kad dainos žodžių autorius yra Marcelijus Martinaitis¹². Jurga tada susigėdo, bet aukštai iškėlė savo ryžtą kuo daugiau skaityti knygų ir nebebūti tokia žalia. Auginti savo savivertę per knygas gal nėra garantijos, kad ji užaugs, bet bent jau keliais milimetrais pasistiebs.

Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje,
Raudonos, kad pravirkt gali, -
Rasa ten laša nuo lelijų -
Lyg dalgio ašmenys - gaili.

Ir pjauna širdį tarsi dobilą
Lig gyvuonies, lig pašaknų,
O vakarais kažko taip tolina,
Kažko nėra, kažko nėra - lyg artimų.

Tokia tyla gyvybėn smelkias
Kasdienio židinio ugnim!
Tokia daina, kad užsimerkia
Dainuodami - lyg mirdami!

Lig pašaknų ten pjauna širdį,
Ten teka vandenys liūdnei,
Ir dulkės vieškelių dar šiltos -
Tarsi sodybų pelenai.

Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje,
Raudonos, kad pravirkt gali, -

¹¹ Vytautas Kernagis (1951 m. gegužės 19 d. – 2008 m. kovo 15 d.) – lietuvių muzikos, dainuojamos poezijos atlikėjas ir autorius, pramoginių renginių režisierius, televizijos laidų vedėjas. Dainuojamosios poezijos pradininkas Lietuvoje. Daugiau apie šį asmenį: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vytautas_Kernagis. Vytauto Kernagio daina „Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje“ Nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=81PI00pz7p8>

¹² Marcelijus Martinaitis (1936 m. balandžio 1 d. Paserbentyje, Raseinių rajonas – 2013 m. balandžio 5 d. Vilniuje) – Lietuvos poetas, eseistas, vertėjas, visuomenės veikėjas.

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

Rasa ten laša nuo lelijų -
Lyg dalgio ašmenys - gaili.

Ir pjauna širdį tarsi dobilą
Lig gyvuonies, lig pašaknų,
O vakarais kažko taip tolima,
Kažko nėra, kažko nėra - lyg artimų.

Kai sirpsta vyšnios Suvalkioj.

Kaip tėvams elgtis šeimoje, kad vaikas neužaugtų bejėgis ir traumuotas? ¹³

VšĮ „Humanizmo centras“ direktorė, psichologė Rasa Kuodytė-Kazieliene

Prieš rinkimus vis sukuriamos šmėklos, išsirikiuoja kovotojai ir ieško, kur čia tie kaltieji, kurie visą valstybę veda į pražūtį. Netyla diskusijos apie lyčių lygybės ugdymą. Atvirai sakau, kad ir man baugu pagalvoti, kad kitais metais į darželį teks vesti savo sūnų.

Juk siaubas – sūnus turi rausvų rūbelių, nekrikštytas (net neplanuojama krikštyti iki pat pilnametystės, kol jis pats neapsispręs, ar jam to reikia). Kodėl mes į vaikus žvelgiame lyg į bejėgius, kurie neturi nei nuomonės, nei žodžio, nei veiksmo laisvės? Psichologė Hogie Wyckoff teigė, kad šeima yra tarsi Gelbėjimo žaidimo, kurį taip pat galima vadinti bejėgiškumu, formavimo aikštelė. Suprantu, kad visi tėvai choru suoš, kad jie nori vaikams tik geriausio, o šie dar nepajėgūs suprasti, kas yra geriausia.

Prisiimti Aukos vaidmenį ir tapti bejėgiais vaikus mokama kišantis į tas gyvenimo sritis, kuriose vaikai turi potencialios galios: galią mylėti (gebėjimą sėkmingai bendrauti su kitais žmonėmis), galią mąstyti (gebėjimą suprasti pasaulį), galią džiaugtis (gebėjimą patirti ir maksimaliai išnaudoti savo kūnus ir emocijas).

¹³ Nuoroda į DELFI portalą straipsnį: http://www.delfi.lt/gyvenimas/namai_ir_seima/kaip-tevams-elgtis-seimoje-kad-vaikas-neuzaugtu-bejegis-ir-traumuotas.d?id=59378347

Vaikas sugeba mylėti bei suprasti pasaulį ir save, taip pat ir džiaugtis, tačiau jam neleidžiama to daryti, taip paverčiant vaiką Auka. Tada tėvai prisiima Persekiootojo vaidmenį ir slopina vaiko gebėjimus arba tampa Gelbėtojais ir patys atlieka tuos dalykus, kuriuos uždraudė vaikui.

Bejėgiškumo sukūrimui reikalingos šios sąlygos:

1) bejėgiškumo tarpusavio santykiuose mokymas, neleidžiant vaikui pačiam plėsti savo pažinimą, socialinių kontaktų ratą, priimti savarankiškų sprendimų, kuo domėtis, su kuo ir kada bendrauti. Tėvai tiesiog „filtruoja“ aplinką ir nurodo, kas tinkamas bendrauti su jų vaikų, o kas ne. Pasak tėvų, priežastis – vaiko saugumas, gerovė, jo tinkamas auklėjimas. Tai automatiškai palaiko kapitalistinės visuomenės modelį – individualizmą, konkurenciją, visuomenės susiskaldymą į klases. Vaiko pasaulis aptveriamas aukštomis tėvų tradicijų, baimių, įsitikinimų, vertybių ir kitokiomis tvoromis, pvz. „Jis – musulmonas / sūnus narkomano / sūnus homoseksualų / nekrikštytas ir t.t. Negalima su juo bendrauti“;

2) bejėgiškumo susipažįstant su pasauliu mokymas, neleidžiant vaikui susidurti su pasaulio supratimo reikalaujančiomis situacijomis, kurių metu galėtų pats mąstyti ir spręsti. Tėvai dažnai kritiškai nemąsto ir reaguoja į klausimus „kodėl“ – atsakydami „todėl“ arba „Taip dievulis nusprendė“, „Tu dar per mažas tai suprasti“ arba dar kitaip. Tėvai nesistengia patys kartu su vaiku paieškoti tikrojo atsakymo. Šiais interneto viešpatavimo laikais tai ilgai neužtrunka. Kodėl taip elgiamasi? Tai galios žaidimas. Siekiama neapsikvailinti prieš vaiką – bent viena pakopa būti aukščiau už vaiką savo žiniomis. Sunku pasakyti: „Nežinau. Reikia pasidomėti. Ar nori kartu paieškoti atsakymo?“. Kartais ar dažnai net pasijuokiamas iš vaiko „kvailų“ klausimų ir vėliau nustemba tėvai, kodėl vaikas tapo toks nekalbus ir t.t.;

3) bejėgiškumo pažinti save mokymas, neleidžiant vaikui sužinoti, kas jam teikia malonumą, kaip jis jaučiasi ir kaip turi reaguoti. Mergaitės negali pykti, berniukai neverkia ir kiti mitai. Siekiame vaiką tiesiog įgrūsti į kažkokius rėmus – „Būk berniukas“ ar „Būk mergaitė“.

Slopiname ir neigiame vaikų jausmus. Gal mergaitei visai nepatinka tos ilgos kasos, kurios susivelia ir taip skauda, kai jas bando mama išsukuoti kiekvieną vakarą ir rytą? Ar tėvams patinka sadistiškai plėšyti nuo galvos dukrų plaukus? Matyt, jau nuo mažų dienų užprogramuojama, kad reikia būti kaip visi ir pakentėti. Tik štai ar ta kančia būtina? Suprantu, kad kai kuriuos dalykus reikia riboti, pvz., malonumą valgyti saldumynus ir kt. Tačiau ar mergaitė trumpais plaukais yra žalinga savo ar kitų sveikatai? Daugelis vaikų jaučia nedidelį bejėgiškumo mokymų poveikį, tačiau kai kurie pavirsta tikromis Aukomis, kurios visą laiką skiria Gelbėtojo paieškoms. Gelbėtojo, kuris padėtų joms išsaugoti savo bejėgiškumą. Todėl nieko keista, kad Lietuvoje vis dar tarpusavio

santykiuose gausu patyčių ir smurto. Bejėgiškumas yra vienas iš slopinančios visuomenės reikalavimų. Jis moko ne galios ir savarankiškumo, o disciplinos, paklusnumo ir autoritarinių taisyklių. Bejėgiškumas skatina susitaikyti su mintimi, kad nieko nepakeisi. Kol suaugame – puikiai patiriame, ką reiškia būti vienu laipteliu žemiau už kitus, nes nuolatos prisiimame Aukos vaidmenį – „Turiu mokytis“, „Turiu studijuoti“, „Turiu dirbti“, „Negaliu išsiskirti, nes tėvai nesupras“, „Negaliu nepadėti draugei, nes ji mano draugė“, „Gal tikrai jo nuomonė teisingesnė. Kitą kartą geriau patylėsiu“, „Kam čia streikuoti – vis tiek tai neduos naudos“ ir t.t. Niekieno nedžiugina pozicija būti laipteliu žemiau, todėl mes dažnai neigiame, kad esame sisteminės Aukos. Gelbėjimo žaidimas nemoko lygybės tarp žmonių. Žmogus tegali būti aukščiau ar žemiau už kitus. Didelę laiko dalį praleidę bejėgių pozicijoje, įgiję tariamos galios prieš kitus – tampame jų Gelbėtojais ar Persekiotojais. Stebėję, kaip tėvai gelbėjo ir persekiojo mus, stengiamės daryti tą patį. Mus ypač skatina tradicijos – liaudies mitai apie Gelbėtoją (gerąjį samarietį) ir Persekiotoją (rykštė vaiką taisy).

Kaip elgtis šeimoje, kad nesužalotumei vaiko?

Visų pirma – tai reikia suprasti, kad ir pats esi išugdyta Auka. Turi suprasti tai ir ieškoti savyje galių pasipriešinti visuomenės ir kapitalizmo spaudimui – „Būti puikia (-iu) piliete (-čiu), darbuotoja (-u), žmona / vyru / partneriu (-e), dukra / sūnumi, mama / tėčiu ir t.t.“. „Puikia“ – tokia (-iu), kuri (-is) sukurta (-as) visuomenės poreikių tenkinimui, vartojimo skatinimui, valdžios paklusnumui ir t.t. Carlos R. Rogersas – Amerikos psichologas, humanistinės psichologijos pradininkas – teigė, kad šeimoje reikia taikyti į klientą orientuotos psichoterapijos principus.

Pagrindiniai principai yra šie:

1) mokytis labiau atskleisti savo jausmus. Kai sukaupiame jausmus ir jų neišsakome, po kurio laiko jie prasiveržia pykčio audra, beviltiška depresija, gailesčio sau banga ir kt., kas itin žalingai veikia visus aplinkinius;

2) mokytis santykius išgyventi tokius, kokie jie yra. Tada supranti, kad santykiai gali būti grindžiami realiais jausmais, o ne gynybiniu apsimetimu. Supratimas, kad galima rodyti gėdą, pyktį, susierzinimą ir tai nesugriaus santykių, suteikia pasitikėjimą. Leisti vaikams jausti visus jausmus, o neskubėti stabdyti. Leisti ir paties sau jausti santykiuose visus jausmus;

3) mokytis abipusio bendravimo. Išklaudyti vienas kitą ir priimti besąlygiškai viską. Tai tikrai nelengva, nes mes automatiškai viską pradedame vertinti. Tas gerai, o tas blogai. Visą norime sudėlioti pagal save ir taip nutoliname vaikus nuo savęs, nes jie nejaučia abipusio ryšio – bendravimo,

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

o pastebi – „Koks Tėtis ir Mama protingas ir viską žino, o aš toks kvailėlis – kitą kartą geriau patylėsiu“;

4) mokyti asmens individualumo pripažinimo. Suprantu, kad pirmaisiais metais būna ta simbiozė „Mes“. Vėliau mes norime, kad vaikas atitiktų mūsų vertybes, tikslus. Mes slopiname jo saviraišką, jeigu ji mums nepriimtina. Pamištame, kad tai unikalus asmuo. Kai liaujamės jaustis atsakingi už vaikų tikslus ir imam elgtis su jais kaip su asmenybėmis – pastebime, kad tada vaikas gerbia save kaip unikalų asmenį ir net jeigu kas nutinka ne taip – vaikas išlieka savo jausmų „šeimininku“. Vaiko elgesys tampa harmoningas. Vaikas išmoksta atsižvelgti į savo paties ir kitų žinomus bei atvirus jausmus.

Vaikai – asmenybės?

Suprantama, kad mes pasimetame. Mums patiems baisu – „Kas bus iš to vaiko?“. Tikrai nelengva išmesti galios žaidimą santykiuose – Aš ir Mano vaikas. Siūlau pabandyti. Nors vieną akimirka... Visgi kaip baugu išvesti vaiką į darželį ar mokyklą, kai nežinai, ar ten bus vertinamas jo unikalumas. Ar nebus baudžiamas vaikas už tai, kad tiesiog yra kitoks nei visi? Norėčiau Lietuvos piliečiams palinkėti ugdyti tarpusavio pagarbą, toleranciją skirtumams ir neieškoti baubų, kur jų nėra. Labai svarbu domėtis ir pažinti tai, ko nežinai, o nepulti šūkauti, kad tai pavojinga, žalinga, netinkama ir t.t.

Marius?.. Įdomu, kaip jam sekasi... Jų ryšys buvo labai trapus. Jį suardė Jurga ar kiti? Koks skirtumas? Jurga nieko neatsiminė. Kažkaip viskas buvo išgarinta. Atsivertė dienoraštį, bandė dar kažką surasti. Akys stabtelėjo ties Vilio Normano¹⁴ eilėraščiu. Šis anarchistas neseniai rastas Kaune Nemune... Skaudu. Jurga netiki, kad tai savižudybė. Jai visgi rodo, kad tai susidorojimas su nepatogiomis temomis, aštriai šnekančiu žmogumi. Su Viliumi jie susirašinėjo, buvo kartą ar du susitikę pasikalbėti, picos suvalgyti. Tai jaunas perspektyvus doktorantūros studentas ir štai netikėta žinia, kad jo nebėra. Jurgai kiekvienas praradimas lyg adatėlė įsmeigdavo mažytį randelį. Tos netektys skaudžios. Prie to nepriprantama...

Vilis Normanas

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Atėjau kad žinotum jog laukiu

Ir išeisiu kai tu pasiliksi

Taip nuskęsta sudegintas geismas

Į smulkiausiai supjaustytą žvilgsnį

Tu stovėk ir žiūrėk kaip iškilsiu

Samanotom akim tik prieš rytą

Atsimerksiu ir bėgsiu per kelią

Savo lemtį darkart išbandyti

Nors žinau kad bijai atsidusti

Kūno kvapas įkaitina liepsną

Ji šalta ir pigi kaip žaisliukas

Reikalingas ką nors sužavėti

O dabar aš švenčiu tavo baimę

Butaforinė kaukė nešildo

Įsipilsiu alaus į krūtinę

Ir padegsiu išnuomotą širdį

Atgaiva pasirodė nevykus

Tu nespėjai mokėt padavėjoms

Jos galvojo kad gersiu už dyką

Nežinojo esu tik žaidėjas

Tavo pirštai nelaipioja sniegu

Rankos slogiai sugulę ant kelių

Tu atsikeli aš vis dar miegu

Išeini pasakai viso gero

¹⁴ Vilis Normanas (tikras vardas Povilas Senūta; 1985 m. rugpjūčio 29 d., Alytuje – 2014 m. spalio, Kaune) – rašytojas, publicistas, socialinis aktyvistas ir kritikas.

Daugiau informacijos apie rašytoją: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vilis_Normanas

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

O aš lieku kad niekad neateitum
Bet surastum mane savo gatvėj
Šiandien lyja bet skėčio nereikia
Šiandien lyja šilčiausia vienatve

Šiandien lyja gyvenimo skoniu
Lieka smulkmenos be etikečių
Sumokėk man ištvirkus gražuole
Sumokėk gražą gatvėj išmesiu

Sumokėk už mane savo kūnu
Apsikeisim vienodais gerai
Ir nueisim pikti ir surūgę
Nors nebuvo nei daug nei mažai

Tu juokeisi kaip laipiojau sienom
Kai skraidžiau tavo lūpų kampe
Tu juokeisi ir leidai paliesti
Sumokėk man jau metas deja

O rytoj reikės gyventi prieš vėją
Tavo moto nelauk ir ateis
Bet aš laikiu nes tu neateisi
Naktys baigiasi kaip pinigai

Lieka purvas ir dvokianti smarvė
Tavo sąžinė skaudžiai švari
Mano ne nes atidaviau viską
Nors turėjau tik tavo akis

Gal visgi paskambinti Mariui? Pabandė. Telefonas blokuojamas. kažkas lyg ir suošė galvoje. Taip, mes atsisveikinome neatsisveikinę. Elektroninės erdvės įsilaužėliai sumaišė viską. Taip, Jurga prisiminė apklausas apie elektroninio pašto „nulaužymą“. Ir ką? Marius niekuo nepatikėjo. Jis niekuo

netiki. Lai taip ir lieka. Taškas. Jurga gerdama raudoną be cukraus arbatą žvelgė pro langą į eglės šakas ir nusišypsojo. Lengva ranka paglostė pilvuką. Sušnibždėjo: „Mano kankorėžiukai. Saugosiu jus“. Jurga apsisprendė išeiti trumpų vasaros atostogų. Po dešimties metų darbo galima ir atsipūsti.

Skambutis. Jurga pakelia:

- Klausau.
- Jurga, skubus atvejis. Reikia vykti.
- Tomai, atostogauju.
- Jurga, tai labai svarbu.

Jurga padeda ragelį. Praėjo tik savaitė. Ji mėgavosi jūra, smėliu, lėtai slenkančiu laiku, tekančia ir besileidžiančia saule, bangų šnaresiu, žuvėdrų šurmuliu, klegesiu. Jūros horizonte plaukė laivai. Su bangomis švelnėjo skausmas. Kančia apglūdinta laiko tėkmės grimzdo į užmarštį. Niekas nežinojo, kur Jurga. Net Tomas. Po dešimties minučių vėl suvibravo telefonas. Jurga ramiai jį išjungė. Laukė Jurga ne Tomo, o Mariaus skambučio... Tik štai tas laukimas per ilgus. Užtruko. Reikia viską mesti lauk. Panardinti viltis, nuskandinti lūkesčius. Jurga stipri. Jurga gali užauginti ir du vaikus viena. Tikrai gali. Tik štai žvelgiant į kylančias mėlynai baltai putojančias bangas dilgsteli vidinis verksnys. Jurga užsimerkia. Įsivaizduoja save maža mergaite, apkabina, glosto plaukus, bučiuoja skruostus. Šnibžda tai baikščiai, nusiminusiai, meilę praradusiai mažytei mergytei: „Jurga, viskas bus gerai. Taip geriau. Tikrai geriau. Viskas praplaukia.“

Jurga pailsėjusi grįžo į darbus. Tomas atvyko pas ją į darbą. Jis piktokai nužvelgė Jurgą.

- Kodėl taip žiauriai elgiesi su manimi, Jurga?
- Tomai, atostogavau. Juk visada sakei, kad man būtinas poilsis. Taigi pailsėjau.
- Buvai susitikusi su juo?

Jurga pasislinko toliau nuo Tomo, nusigręžė ir nuėjo link savo stalo. Lyg ieškodama atramos savo trapijai būčiai. Tomo klausimas vėl smeigė į taikinį, kuris lyg jau ir buvo pakankamai tvirtai užmūrytas, apželdintas, pamirštas. Tomas ją apkabino. Pasilenkė. Priglaudė savo lūpas prie jos skruosto. Sušnibždėjo:

- Atleisk. Tiesiog tu man rūpi, Jurga.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Jurga pasitraukė. Atsisėdo prie stalo. Atsivertė darbo knygą. Ji buvo didelė, rudu odiniu viršeliu, dienos grafos jau šiek tiek primargintos, tačiau dar ne pilnai.

- Sėskis, Tomai. Pakalbėsime apie darbus. Kaip vyksta teisminiai procesai?

Tomas atsisėdo. Jie pradėjo dirbti. Jurgą po valandos bendravimo suprato, kad nei vienas siūlas nepriartėjo prie pragariško kamuolio. Nei viena byla, nei vienas ikiteisminis tyrimas nejudą iš mirties taško.

- Tomai, nesuprantu, kur mes gyvename, jeigu viskas taip beviltiška?

- Jurga, puikiai supranti, kas slypi už visų nusikaltimų.

- O Milda ar atsirado?

- Ne. Matyt, ir neatsiras, nes paskelbta dingusia be žinios.

Jurga norėjo jau baigti pokalbį, nes ir pavargo, ir nebebuvo apie ką kalbėti. Aptarti visi darbai.

Tomas ant stalo pagriebė jos ranką:

- Jurga, pažvelk į akis ir pasakyk, ar buvai susitikusi jį?

Sprukti nebebuvo kur. Jurga įsmeigė degantį žvilgsnį į Tomo akis ir sušnypštė lyg gyvatė:

- Ne. O kam to reikia?

Tomas paleido jos ranką.

- Jurga, nebijok – viskas bus gerai.

Jurga pamojo ranka, kas reiškė – išėik, pasitrauk, noriu būti viena.

Tomas išėjo.

Jurga pradėjo vartyti bylas. Keturios aukos, kol jos nebuvo. Jurgos nebuvo tris savaites.

Skaitė trumpus aprašus:

„Jonas. 9 metai. buvo išprievartautas oraliniu būdu Lietuvos mergaičių bažnyčioje. Klebonas neigia prievartą. Liudininkų nėra. Įtarimai niekam nepareikšti, nes berniukas išsigalvoja, nes prieš tai buvo apkaltintas bažnyčios aukų pinigų vagyste. Šeimoje nuolat girtaujama. Auga dar keturi vaikai. Jie jaunesni už Joną. Jonas nereguliariai lanko mokyklą. Mokosi blogai. Turi polinkį nusikalsti, nes su draugais kartą apmėtė akmenimis avių bandą ir viena avis buvo užmušta ir t.t. “

Jurgos nestebino, kad seksualinės prievartos tabu būdavo uždangstomas kitais faktais, kita pertekline informacija, kuri buvo visiškai nesvarbi, o tik tendencingai surašoma, kad skaitantysis susidarytų išankstines nuostatas apie auką. Puikiausia taktika yra pačią auką paversti kalta. Dar patogiau – nusikaltėle.

„Rūta. 11 metų atvežta į vaikų globos namus, nes pamokos metu mergaitė pradėjo masturbuotis ir šaukti: „Baik. Baik. Man skauda“. Vaikams suteikta skubi psichologinė pagalba. Mergaitė yra linkusi fantazuoti. Daug laiko praleidžia prie kompiuterio. Kaltinimai niekam nepateikti, nes nerastas teisinis pagrindas. Tėvams pateiktas išpėjimas dėl vaiko auklėjimo. Išpėjimas, kad neleistų mergaitei žiūrėti netinkamų filmų ir t.t.“

Jurga virptelėdavo nuo kiekvieno žodžio sausumo. Mintys šaukė: „Toks jausmas, kad vaikai lyg kokios skerdžiamos karvės. Surašomos. Pažymimos. Tik štai nieko apie vaiko savijautą. Kaip jis/ji jaučiasi? Tie sausi duomenys, kurie surašomi tik tam, kad užpildyti reikiamus langelius. Jokio žmogiškumo. Vaikas kažkur dingsta, išblanksta, išgaruoja. Vengiant teisminių procedūrų siekiama viską užtušuoti vaikų fantazijos lakumu, televizijos, interneto poveikiu ir t.t. Nedrįstama drąsiai pasakyti, kad vaikai seksualiniai išnaudojami, vaikai patiria seksualinę prievartą. Mes ir patys – tie patys savo skausme įkalinti vaikai. Ar daugelis Lietuvos gyventojų yra baigę savo asmeninę terapiją? Mažuma. Tai gal ta prievarta ir fokusuoja tarpusavio santykių, gyvenimo, darbo sunkumus, sveikatos sutrikimus, tačiau tiesiog mes užsimerkiame arba esame akli ir nepajėgūs pažvelgti į savo vidų, kodėl mumyse verkia tas mūsų vaikas. Gal jam ką skauda? Gal jį kažkas nuskriaudė?.. Tik viena mergaitė saugoma tvirtovėje apsupta minios... O kur kiti vaikai?“

„35 metų moteris apskundė savo sugyventinį pedofilija, kad šis jau penkerius metus tvirkina jos sūnų, kuriam jau 21 metai. Įkalčių nėra surinkta. Vaidas, 21 metų, jis neigia, kad buvo tvirkinamas. Ikiteisminis tyrimas nutrauktas dėl melagingų parodymų. moteriai gresia bausmė dėl melagingų parodymų. Sugyventinis teigė, kad šiuo metu gyvena su kita moterimi ir moteris norėjo tik pasipelnyti iš jo jį šantažuodama. Ir t.t.“

Jurgą gali atmintinai kaip žirnius berti visuomenės stereotipus, nuvalkiotus teiginius apie vyriškumą. Berniukai, paaugliai, vaikinai, vyrai negali patirti seksualinės prievartos. Jie juk vyrai – moka apsiginti. Prie jų niekas negali lįsti – jų kumštis tvirtas. Iš karto pamatysi iš kur kojos dygsta. Vyrai apskritai neverkia. Jie tik žudosi – taip lėtai neverkdami skęsta alkoholio ir kitų psichotropinių medžiagų liūne, automobilius vairuoja prigėrę velnio lašų arba greitai nulindčiuoja save šūviu, virve ir kt. Jurgai skaudžiausia buvo pastebėti, kad psichoterapijos duris retai atveria vyrai. Faktas – jie bijo. Bijo pasirodyti ne tokie stiprūs, ne tokie galingi. Galiausiai jie juk matė pigiuose serialuose, kas

vyksta psichoterapijos metu – kalbama, žliumbiama, pykstama, tylima. Ir už tai dar mokėti pinigų? Tikrai jau ne.

Jurgai jau mirgėjo nuo įsivaizduojamų vaizdų.

Paskutinis atvejis ir planavo keliauti namo. Pavargo nuo vaizduotės griautinių, lietaus, perkūnijų. Patirtis turi privalumą – tai išmintį. Tik štai vienas trūkumas sunkiai pakeliamas – tai daugybė interpretacijų, kai žinomas tik mažas lopinėlis tikro vaizdo. Nesąmoningai taposi paveikslai, situacijos, siužetai, herojai, veiksmai, kalba. Nereikia nei teatro – viską gali pasigaminti savo minčių neuroninių sinapsių blyksniais.

Išgėrė stiklinę vandens. Paglostė jau šešių – septynių centimetrų pilvuką. Nieko dar nesimatė, bet Jurga jautėsi pilnesnė nei pilna. Lyg vaza gražiausių raudonų rožių primerkta ir vis jas skleidžianti, kviečianti kvepėti, žydėti. Ji vėl tikėjo stebuklais. Tikėjo tekančia ir nusileidžiančia saule. Jurga išmoko vakarais išjungti mobilųjį telefoną. Juk gyvenimas per trumpas, kad trumpintų rūpesčiai naktį, kuri viena likusi poilsiui, sau, savoms mintims, kūrybai. Žmonės užkemša save nuovargiu ir nebelieka laiko grožiui, kūrybai. Visi tik skuba – bando visur ir visada būti. Taip, Jurga irgi buvo visada Jūs ir su Jumis. Tai nebūtinai fizinis buvimas. Tai tiesiog žinojimas, kad Tu kažkur esi. Vėl nuplaukė mintys. Jurga bandė junginėti minčių mygtukus. Tik kartais jie nuslysdavo ne ten, kur jai norėtusi, bet ten, kur, matyt, nuslysti būtina – taip pasakytų jos psichoterapeutė. Jurga prisimena psichoterapeutės asmeninės terapijos metu tartus žodžius: „Mūsų mintys šaukiasi būti išstartos. Mes patys pasirenkame tylą. Mes galime slėptis ilgai nuo kitų – nuo savęs mes nepasislėpsime.“

Suskambo skambutis į duris. Jurga staigiai atidarė. Dar vis neišmoko saugios taisyklės – pirma pažiūrėti pro durų akutę. Ant slenksčio stovėjo Tomas su raudonų rožių puokšte ir šypsojosi. Jurga nesupratusiu žvilgsniu stebėjo ir tylėjo. Galop Tomas tarė:

- Jurga, važiuojame pavakarieniauti – šiandien dešimt metų kaip esame pažįstami.
- Ar tikrai šiandien ta diena? – nepatikliai tarė Jurga. Jurga nemėgo gėlių. Tomas to nežinojo. Ji tiesiog jam to nesakė. Nebuvo jokio reikalo.

Jurga bandė prisiminti. Geliančiai veikė Tomo klausimai apie Marių. Sunkiai suvokiamas jo domėjimasis tuo, kas neturi reikšmės. Buvo, bet dabar nieko neliko. Mes per daug skirtingi. Per daug ambicingi. Per daug valdingi. Per daug jautrūs... Ciniškai naudojomes vienas kitu...

Tomo mėgstamas restoranas „Stikliai“. Švytintis prabanga. Visada erdvus, nes dėl kainų retai lankomas svečių. Jurga mėgo automatiškai išsirinkti sau tinkamiausias vietas ir prie jų prisirišdavo. Itin žavėjosi židiniiais vėsiu metu, atviru dangumi šiltuoju. Ji nužvelgė dangų, aplinkui žaliuojančius augalus, žydinčias gėles. Nežinojo nei jų pavadinimo ir nelabai rūpėjo, tačiau tas žaliai gelsvai rausvas gamtos alsavimas ramino, gaivino sielą. Jautėsi atitrūkusi nuo buities, kabanti aukščiau savęs.

Tas atsitraukimo pojūtis – tai išugdytas gebėjimas neištirpti, nevirsti pelenais, neišbarstyti savęs dulkėmis, nesileisti nupučiamai į nebūtį. Vakarienės metu Jurga nuolat dairėsi. Kažko laukė. Lyg skambučio. Lyg veido. Lyg aiškesnio žodžio. Tomas čiauškėjo apie darbus. Vertė vis kramsnoti jau šiek tiek labiau išnarpliotas bylas. Tik štai kiekvienas Tomo žodis skriejo kažkur tolyn. Nepataikė į taikinį.

- Jurga, ar Tu čia? – pakuždėjo. Jurga žinojo, kad Tomas kartas nuo karto taip tikrina, ar ji klausosi jo. Šiuos žodžius, tą laukiantį, tikrinantį žvilgsnį Jurga jau mokėjo atmintinai.
- Taip, aš čia, Tomai. O kas? – Jurga atsigėrė vandens, nes suprato, kad teks kalbėti, nepavyks pabėgti nuo advokatiško persekiojimo.
- Jurga, kaip atostogos?
- Puikiai. – Jurga lyg akmenukus mėtė žodžius ir jie baksnojo Tomui. Jis nutilo.

Atnešti valgiai vėso. Jurga suvalgiusi salotų, net nesiekė vištienos. Jai viskas tarsi lipo lauk. Dar akimirka ir ji papildys lėkštę savo vidiniu turiniu. Skubiai linktelėjusi, pridengusi burną servetėle Jurga bėgte pasileido į tualetą. Nėštumo metu pilnumas lipte lipa lauk. Ypač pirmus mėnesius jautiesi vaikoma vidinės audros, kuri prapliumpa ne tik vėmalais, bet ir ašaromis, riksmomis. Ypač, kai Jurga jautėsi šiek tiek vieniša. Bandė vienatvę apgauti darbais. Net apkrauta ilgomis konsultacijų ir mokymų valandomis ji vis tiek rėkė. Ne, ne stereotipais, kad vienišai mamai bus sunku. Jurgai trūko artimiausių žmonių – vyro, sūnaus... Mariaus... Svyruodama keldavosi rytais ir ramstydamasienas keliaudavo į tualetą. Ryto pasveikinimas apsikabinus klozetą. Prieš veidrodį įtikinėjant save, kad viskas puiku – esi sveika, jauna, nėščia, dirbanti, uždirbanti, graži ir t.t. Gali daugybę kartų bandyti sau įrodyti, kad esi kažkas – tik štai vidinis Jurgos vaikas verkė. Jurga net būdama su Tomu – nuolat lindo į savo vienatvės narvą. Jai sunku buvo kalbėti su juo apie save. Ypač po Mariaus ji stengėsi nutylėti asmeninio gyvenimo puslapius. Slėpė juos savyje. Tačiau asmeninio gyvenimo ir nebuvo... Buvo tik darbas. Ilgi vakarai namuose skaitant knygas. Rašant dienoraštį. Ruošiantis prezentacijoms vartomi straipsniai. Nuolatinis akių varginimas – skaitymas, skaitymas, kad tik nereikėtų susidurti su veidrodžiu ir klausytis jo rėkimo. Tomu ji pasitikėjo, tačiau Jurgą vargino jo noras žinoti dar daugiau. Tie klausimai priminė pritvinkusių, tamsių tardymo kabinetų gniaužtus, kai norima tik lėkti nuo tamsos į šviesą ir net neatsigręžti atgal, nebematyti to kraupaus kraujo klano... Algirdai, ne... Vaiko nužudymo byla apaugo voratinkliais. Viskas sustojo. Nusikaltėliai nerasti. Tyla. Žudanti nežinia. Tik tas Kunigo balsas telefone primindavo, kad Jurga nėra vieniša – šalia jos seka tamsus varpelių šešėlis, kuris kloja skausmą, skamba seksualinės prievartos aukų riksmomis, verksmais, aimanomis, beprotybėmis, savižudybėmis.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Grižusi iš tualetu Jurga neberado Tomo. Buvo padėtas raštelis, kuriame parašyta: „Jurga, ačiū. Turėjau skubiai išvykti. Tavo Tomas“.

Gal kaip maži vaikai, bet jie žaidė šį žaidimą: „Noriu bėgti – tai bėk pirmas“. Jurga sulankstė raštelį ir išgėrė vandens taurę. Vanduo gaivino. Praskalavo rūgštų skrandžio turinio sukeltą sudirginimą.

Jurga žinojo visus teorinius seksualinės prievartos aspektus. Dažnai susitikdavo su Rasa pasikalbėti. Ji buvo sužavėta Rasos gebėjimu mėgautis gyvenimu, paleisti visus klientus per save, bet nei vienos detalės nepalikti savyje. Štai ir dabar Jurga skaito naują psichoterapeutės Rasos straipsnį apie tai.

Seksualinė prievarta: auka pati kalta? ¹⁵

Viešosios įstaigos „Humanizmo centras“ direktorė, psichologė, visuomenės sveikatos specialistė Rasa Kuodytė-Kazieliene

Sunku kalbėti apie žiaurumus. Dar žiauriau yra stebėti palaikomus mitus, įsivaizdavimus, kad seksualinė prievarta gali būti pasirenkama. Seksualinė prievarta santuokoje normalu? Visai neseniai Lenkijos arkivyskupas Jozefas Michalikas pareiškė, kad daugeliu pedofilijos atvejų kalti yra patys vaikai, nes dėl tėvų skyrybų ieško meilės, „veržiasi prie kunigų, šiuos įstumdami į tvirkavimo kelią“. Šiame straipsnyje norėčiau pakalbėti apie seksualinę prievartą kaip traumą, todėl neplėtosiu pedofilijos temos, nors tai taip pat seksualinė prievarta prieš vaikus (siūlyčiau pažiūrėti 2006 m. filmą „Apsaugok mus nuo pikto“ (ang. „Deliver Us From Evil“) (režisierė Amy Berg).

Prievartiniai ribojimai, klestinti smurto, patyčių aplinka Lietuvoje tiesiog ritina visas žmogaus teises dešimtmečiais atgalios. Seksualinė prievarta... Auka ir prievartautojas. Dažnai galime perskaityti siunčiamas žinutes, komentarus, kad tai auka pati kalta. Skriaudikas laukia vieno, kad nieko nedarytumėme, todėl Lietuvoje net penkiolika metų šliaužte šliaužė Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo priėmimas, kuris tiesiog atvėrė smurtinių atvejų šeimoje Pandoros skrynią. Dažnai mes nematome, negirdime ir nekalbame apie seksualinę prievartą. Auka prašo Tave pasidalinti su ja jos skausmo našta. Stengdamasis išvengti atsakomybės, prievartautojas imasi visko, kad tik būtų skriauda pamiršta.

¹⁵ Nuoroda į DELFI portalą straipsnį: http://www.delfi.lt/gyvenimas/namai_ir_seima/seksualine-prievarta-auka-pati-kalta.d?id=63147008

Dažniausiai prievartautojas turi daugiau galių nei auka. Prievartautojas gali būti tėvas, mama, senelis, senelė, dėdė, teta, brolis, sesuo, mokytojas/a, kunigas, mylimasis/oji, vyras/žmona, draugai, viešumoje žinomas asmuo ir t.t. Dažnai prievartautojas turi ir autoriteto galią. Jis reikalauja aukos slaptumo ir tylos. Jei nepavyksta išlaikyti slaptumo, smurtautojas pradeda judinti aukos patikimumo pamatus. Jeigu jam nepavyksta užčiaupti Aukos (vienas žiauriausių „užčiaupimo“ pavyzdžių, Panevėžio rajone išžagintos merginos sudeginimas automobilio bagažinėje) – tai jis bando paversti auką nepatikimu asmeniu, t. y. ji/s pati/s to norėjo, žinojo, ką daro, siūlėsi, kabinosi ant kaklo, per trumpas sijonas ir t.t. Auka apkaltinama lakia fantazija, net psichikos sutrikimais, psichine liga ypač, jeigu auka yra vaikas. Vaikų teisės dar itin gležnos, nors smurtas prieš vaikus klesti. Auka dažnai būna iš anksto nuvertinama.

Vis dar kyla klausimai, ar klientai po traumos verti rūpesčio, pagarbos, ar jie nuoširdžiai kenčia, ar neapsimetinėja, ar jų istorijos teisingos, nesumeluotos, ar nesufantazuotos, ar nepramanytos? Taip pat ir specialistas, kuris per ilgai ir per atidžiai išklauso traumas patyrusius klientus, taip pat dažnai kelia kolegoms įtarimą. Lyg kontaktas galėtų kažkuo užkrėsti? Požiūris į seksualinę prievartą keitėsi kartu su moterų judėjimu – feminizmu. Kartu su feminizmo judėjimu keitėsi ir vis dar keičiasi požiūris į moterų ir vaikų teises. Kodėl taip sunku išsilaisvinti iš seksualinės prievartos tabu? Individuali ir visuomeninė sąmonė ginasi nuo smurtinės patirties: 1) išstūmimu („Neatsimink to“) – tai sąmoningas psichinių reiškinių šalinimas iš sąmonės. Jis padeda sumažinti nerimą, kaltės jausmą, palaikyti teigiamą savęs vertinimą.

Iš sąmonės išstumti reiškiniai visgi niekur nedingsta, jie lieka pasąmonėje ir veržiasi atgal į sąmonę įvairiais būdais (pvz., sapnais); 2) disociacija („Išskaidyk tai“) – išskaidoma informacija, patirtis ir vėl gi manoma, kad tai pasimiršta, tačiau iš tiesų lieka pasąmonėje; 3) neigimu („Nepastebėk šito“) – tai vienas anksčiausiai susiformavusių ir pats paprasčiausias psichologinės gynybos mechanizmas. Neigdamas žmogus elgiasi taip, tarsi nebūtų smurto arba jis būtų netikras. Žmogus tarsi nenori pastebėti to, kas gali sukelti baimę, nerimą, kaltės jausmą, skausmą. Neigimas padeda sulaikyti savo neigiamas emocijas patekus į sunkią situaciją. Tai neveiksmingas būdas, nes neieškoma sprendimo, o apsiribojama problemos ignoravimu. Kaip tai galima sieti su visuomenės sąmone? Kaip neigimo pavyzdį galima pateikti žymų psichoanalizės pradininką Z. Freudą, kuris iš pat pradžių teigė, kad moterų seksualinė trauminė patirtis įtakoja isteriją. Vėliau Z. Freudas pradėjo tvirtinti, kad moterys taip fantazuoja, jog jos ilgisi tokių išnaudojančių santykių, trokšta tokių santykių, kuriais skundžiasi. Jis itin brangino patriarchalines vertybes – taigi tvirtai laikytis anksčiau pateiktos minties – reiškę pripažinti moterų ir vaikų vergovę patriarchalinėje santvarkoje. Jis

pasirinko moterų nevisavertiškumo bei melagingumo sampratą, kas itin tiko antifeministinėje visuomenėje. Tik aštuntojo dešimtmečio viduriu amerikiečių moterų judėjimas paskatino imtis tyrimų apie nutylimą seksualinę prievartą. 1975 metais Nacionaliniame psichinės sveikatos institute įkurtas prievartavimų tyrimų centras. 1980 metais sociologės ir žmogaus teisių aktyvistės Diana Russell atlikta epidemiologinė studija pateikė šokiruojančius rezultatus – iš 900 moterų, kurios buvo atrinktos atsitiktinės atrankos būdu, kas ketvirta buvo išprievartauta, kas trečia vaikystėje patyrusi seksualinį išnaudojimą. Šiuo metu Lietuvoje kas trečia moteris patiria smurtą. Visuomenės šlovinamas privatumas sukūrė itin stiprų barjerą sąmonėje ir moters realybę praktiškai pavertė nematoma. Kalbėti apie patirtį seksualiniame gyvenime reiškė ir dabar reiškia užsitraukti viešą pažeminimą, pašaipą, nepasitikėjimą. Moterys ir vaikai visuomenėje yra nutildomi baimės ir gėdos. Pradinis metodas išlaisvinti aukas – tai sąmoningumo žadinimas. Svarbu suvokti, kad seksualinė prievarta – tai nusikaltimas ir trauma, kuri padaro milžinišką žalą asmenybei. 1980 metais Amerikos psichiatrijos asociacija įvedė potrauminio streso sutrikimo sąvoką. Trauma pasireiškia kaip intensyvus baimės, bejėgiškumo, kontrolės praradimo bei sunaikinimo baimės jausmas. Pagrindinė trauminio įvykio savybė yra įvaryti baimės ir priversti pasijusti bejėgiu. Į pavojų atsiliepia integruota reakcijų sistema – kūnas, sąmonė. Pirmiausia pajuntamas adrenalino padidėjimas, sužadinama budrumo būseną. Pavojus sukelia intensyvius baimės ir pykčio jausmus. Visa tai mobilizuoja į pavojų patekusį asmenį. Didelė įtampa kyla prieš pasirenkant veiksmą – kovoti ar bėgti. Kai neįmanoma nei pabėgti, nei pasipriešinti, žmogaus savigynos sistema nustelbiama. Trauminiai įvykiai – taip pat ir seksualinė prievarta – sukelia giluminius ir ilgalaikius psichologinio sujaudinimo, emocijų, pažinimo ir atminties pakitimus. Dėl to galimas visų funkcijų sutrikdymas, pvz., auka gali patirti intensyvias emocijas, bet nieko neatsiminti; lygiai taip pat gali viską itin detalai prisiminti, tačiau nejauti jokių emocijų. Trauminiai simptomai linkę atsiskirti nuo savo šaltinio, t.y. nesugebama integruoti sukrečiančių traumų prisiminimus. Aukos patyria šiuos potrauminio streso sutrikimo simptomus:

1) padidintą dirglumą. Po seksualinės prievartos savęs išsaugojimo sistema pereina į nuolatinio budrumo režimą. Tai būseną kaip tarsi kiekvienu momentu pavojus vėl galėtų sugrįžti. Nuo tokio perdėto jaudinimo auka krūpčioja nuo kiekvienos smulkmenos, greitai susierzina, prastai miega. Dirglumo ir pykčio proveržiai pasireiškia kaip suskaldytos „kovok ar bėk“ reakcijos į laukiamą pavojų. Tai dažnai pasireiškia neadekvačiu elgesiu, audringa reakcija ir kt.

2) invaziją. Traumuojanti akimirka užkoduojama netinkamoje atmintyje, kuri spontaniškai įsiveržia į sąmonę, tiek būdraujant, tiek miegant, todėl atrodo, lyg laikas sustojo tada, kai įvyko seksualinė prievarta, ir nuolat kartojasi. Šiuos prisiminimus gali sužadinti nereikšmingos užuominos, tada jie užplūsta su realiai įvykusio įvykio ryškumu, emociine jėga. Net saugi aplinka

atrodo pavojinga. Seksualinės prievartos aukos tarsi užvaldytos „idea fixe“. „Fiksacija prie traumos“ – tai vienas iš nerimo bruožų, jautiesi tiesiog „pririšta/s“ prie traumos. Trauma priverčia pajusti bejėgiškumą, skriaudos atitaisymas reikalauja susigrąžinti galios jausmus, todėl auka lieka tarsi įklimpusi traumoje. Trauma įveikiama tik tada, kai nukentėjęs asmuo susikuria naują psichinę „schemą“, kuri padeda suprasti tai, kas įvyko. Tačiau dažnai stengiamasi nuvyti šiuos atsiminimus, o tai sunkina potrauminį sindromą.

3) sąmonės susiaurėjimą. Kai nepavyksta nei pabėgti, nei kovoti, savigynos sistema visiškai išsijungia ir auka tampa bejėgė. Realiai nepabėgama, tačiau pakeičiama sąmonės būseną. Seksualinės prievartos aukos dažnai tai įvardija kaip negalėjimą nei šaukti, nei pajudėti. Tai tarsi visiškas sustingimas, paralyžius, kapituliacijos būseną. Tai sąmonės pokyčiai – sąmonės susiaurėjimas, jausmų blankumas. Tuo metu suvokimas atbunka, gali tapti iškreiptu, gali lydėti nejautra ar konkrečių pojūčių praradimas. Kinta laiko pojūtis, dažniau pasitaiko laiko sulėtėjimo jausmas. Seksualinės prievartos metu gali būti prarandamas realybės pojūtis – tarsi tai, kas vyksta, iš tiesų vyksta ne su auka, tarsi seksualinė prievarta stebima iš šalies nedalyvaujant. Galimas įsivaizdavimas, kad tai sapnas ir tuoj prabus.

Suvokimo pokyčiai siejasi su abejingumu, emocinio atsietumo, giluminio pasyvumo jausmais. Tokia pakitusi sąmonės būseną apsaugo nuo nepakeliamo skausmo seksualinės prievartos metu.

Patyrus seksualinę prievartą vyksta dvi prieštaraujančios reakcijos – invazijos ir sąmonės apribojimas, kurios aptartos aukščiau. Šios reakcijos sudaro be paliovos švytuojantį ritmą. Nei invazija, nei jausmų blankumas neleidžia integruoti trauminio įvykio, todėl svyravimas tarp šių dviejų ribinių būsenų suprantamas kaip bandymas rasti šių abiejų pusiausvyrą. Auka blaškosi tarp dviejų kraštutinių – užmaršties ir traumos pergyvenimo iš naujo; tarp intensyvaus jausmų antplūdžio ir visiško bejausmiškumo; tarp dirglaus, impulsyvaus veiklumo ir visiško neaktyvumo. Šis nestabilumas tiesiog dar labiau paaštrina aukos bejėgiškumo jausmą, įsitikinimą gyvenimo nespėjamumu. Taip trauma pati save maitina. Bėgant laikui išoriškai auka gali gyventi ankstesnę gyvenimą, tačiau įvykių atskyrimas nuo jų įprastų reikšmių ir realybės jausmo iškraipymas išlieka. Auka dažnai skundžiasi susvetimėjimu, t. y. gali atrodyti, kad gyvenimas tiesiog teka šalia jos, tarsi stebėtų įvykius iš labai toli. Tik pakartotas seksualinės prievartos siaubo akimirkos išgyvenimas (dažniausiai psichoterapeuto kabinete) gali padėti įveikti nejautrą ir atsietumą. Pabandžiau trumpai apibūdinti seksualinės prievartos traumatizmą. Trauminiai įvykiai priverčia auką suabejoti žmonėmis. Tiesiog sutrauko prisirišimą ir susietumą su kitais. Trauma suardo „aš“ struktūrą, kuri sukurta ir palaikoma santykyje su kitais. Seksualinės prievartos metu suirsta tikėjimo sistema, kas

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

sąlygoja aukos atskirtį, todėl svarbu ieškoti pagalbos, spręsti kylančius vidinius sunkumus, neužstrigti traumoje, neleisti traumai valdyti Jūsų gyvenimo.

Linkiu nepatirti seksualinės prievartos siaubo, o patyrus ieškoti pagalbos pabudimui iš besikartojančio košmaro ir siekti teisingumo – nubausti prievartautoją.

Jurgai skambėjo mintyse Elton John ¹⁶ daina „Sacrifice“:

It's a human sign
When things go wrong
When the scent of her lingers
And temptation's strong
Into the boundary

Of each married man
Sweet deceit comes calling
And negativity lands

Cold, cold heart
Hard done by you
Some things lookin' better, baby
Just passin' through
And it's no sacrifice
Just a simple word
It's two hearts livin'
In two separate world

¹⁶ Seras Eltonas Džonas (Sir Elton Hercules John; tikrasis vardas Reginald Kenneth Dwight; g. 1947 kovo 25 d. Pineryje, Midleksas, Anglija) – Jungtinės Karalystės POP muzikantas ir kompozitorius. Daugiau informacijos apie atlikėją: https://lt.wikipedia.org/wiki/Elton_John. Dainos “Sacrifice” (eng. Auka) nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=NrLkTZrPZA4>

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

But, it's no sacrifice

No sacrifice

It's no sacrifice, at all

Autorės vertimas

Žmogus pastebi, kada reikalai eina blogyn

Kol jos kvapai ir stiprus gundymas užsibūna paribyje

Vedusį vyrą saldi apgaulė kviečia ir negatyvumas lenkia žemyn

Šalta, šalta širdis

Blogai pasielgta su tavimi

Kai kas atrodo geriau, mažyte

Negu vyksta

Ir tai nėra auka

Tik paprastas žodis

Kai dvi širdys gyvena atskirus du gyvenimus

Bet tai nėra auka

Ne auka

Tai nėra auka visiškai

Jurga ligoninėje. Naktis. Klientė bandė žudyti. Kamilė, 23 metai, vaikystėje buvo prievartaujama tėvo, patėvio, parapijos klebono, kaimo bernų. 19 metų atvyko dirbti į Akmenę. Buvo išprievartauta naujų draugų vakarėlyje. Po pusmečio parduota į Berlyno viešnamį. Kamilė nekentė savęs. Nuolat pjaustėsi rankas, kojas. Fizinis skausmas tik laikinai sumažindavo viduje virpantį sielos skausmą. Šiuos jausmus Jurga vadino apdegusios sielos skausmu. Kai bandoma dirginant išorinius receptorių, pjaustant odą, tekant kraujui atitolinti beprotišką kančią, kai galvoje plaukia siužetai, praeities šešėliai lekia iš paskos. Kamilei buvo išrašyti antidepresantai. Ji juos jau vartojo dvejus metus. Kamilė pagriebė jos ranką Jurgai prisėdus prie lovos krašto:

- Jurga, gelbėkis. Aš Tave nuodijau.

Kamilė užmerkė akis. Jurga nespėjo susivokti. Puolė šaukti seselės. Buvo per vėlu. Atsipeikėjo sėdinti ligoninės koridoriuje, kuriame lakstė balti chalatai, skardėjo garsai, pypsėjo iš paskos besekantys mirgantys aparatai, riedėjo ratukai. Visa erzelynė plaukė lyg šalia jos. Jurgos ji nelietė. Jautėsi šaltas peršviečiamos sienos luitas tarp jos ir belekiančios realybės. Tomas papurtė švelniai Jurgos pečius:

- Jurga, Tau viskas gerai?

Jurga pažvelgė neregės akimis. Dar pamirksėjo akimis ir po trečiojo mirktelėjimo tarsi išsivadavusi iš šoko tarė:

- Taip, man viskas gerai. Turiu išsitiirti sveikatą. Kamilė pasakė, kad mane nuodijo. Taip, mes kiekvieną kartą gerdavome su ja arbata. Taigi kiekvieną savaitę.

- Jurga, raminkis. Kamilė nusižudė. Tau tik pasigirdo. Tai nėra tiesa. Juk supranti, kad taip negali būti. Tu nėščia ir silpna. Tik tiek.

- Tomai, juk blogiau nebus...

Tomas ją pastatė ir nusivedė. Jurga jautėsi mieguista. Įtampa, stresas, pasimetimas susimetė į vieną ir ji tiesiog troško miego. Tik miego.

Jurga užbaiginėjo Kamilės istoriją. Mirusių klientų istorijos užbaigiamos. Užkljuojamos. Nunešamos į archyvą. Klientas lieka tik inicialai – praeities pėdsakai. Patirtis... Jurga dirbo su traumomis ir darboholikais, įžymiais žmonėmis, išgyvenančiais sunkius išbandymus liga ar kita. Georgeas Orwellas tuos gąsdinančius sąmonės pokyčius vadino dvilypumu, o psichinės sveikatos specialistai – disociacija. Ši būseną sukelia nepastovius, dramatiškus, dažnai keistus isterijos simptomus. Psichoterapeutė Rasa minėjo, kad Jurga taip pat išgyvena traumą. „Trauminiai įvykiai – taip pat ir seksualinė prievarta – sukelia giluminius ir ilgalaikius psichologinio sujaudinimo, emocijų, pažinimo ir atminties pakitimus. Dėl to galimas visų funkcijų sutrikdymas, pvz., auka gali patirti intensyvias emocijas, bet nieko neatsiminti; lygiai taip pat gali viską itin detalai prisiminti, tačiau nejausti jokių emocijų. Trauminiai simptomai linkę atsiskirti nuo savo šaltinio, t. y. nesugebama integruoti sukrečiančių traumų prisiminimus.“ Jurgos atmintyje buvo daug skylių. Ypač per pastarąjį pusmetį jų itin padaugėjo. Kur užduosi klausimą apie ją – ten ir išnirs tuštuma. Ji bandė lyg seklė save prižiūrėti. Baiminosi, kad pas ją jau įvykęs koks asmenybės susidvejinimas ir viena jos dalis rašo dienoraščius, o kita dalis plėšo. Ji gaudavo padrikas elektronines žinutes iš Mariaus. Bandė nieko nerašyti. Nelabai suprato, ko Marius pyksta. Tarp jų nieko nebėra. Tai ko čia dar kvaršina galvą. Tomas kalbėjo apie Jurgos elektroninės erdvės pažeidžiamumą. Rodė kalnus nesuprantamų lapų –

prirašytų jos vardu. Juose tryško meilė, neapykanta, YouTube.com seilėti klipai. Jurga neištverdavo net 30 minučių skaityti šių kliedesių. Jie buvo parašyti Jurgos vardu. Tas baugino. Jurga pažvelgdavo įdėmiai į veidrodį. Jai sunkiai suvokiamos buvo informacinės technologijos ir jų gudrybės. Jurga puikiai suvokė psichiatriją ir manė, kad tai gal jos pamišimas – susidvejinimas, beviltiškas vyro ir sūnaus praradimo malšinimas įsibraunant į kažkokią sunkiai apibrėžiamą kitą erdvę. Ji norėjo tikėti, kad turėtų būti kažkur atsakymas. Alkoholio jau seniai nebebuvo. Matyt, su Mariumi ir buvo išgertos paskutinės vyno taurės, ištuštintos alaus skardinės iki paskutinio lašo, o ypač kai pilve dygo naujos gyvybės. Jurga stumtelėjo abejones. Panirusi rytais į meditaciją. Jautė, kad dar pakankamai suvaldo protą, emocijas. Jai nesunku išbūti sunkiose situacijose.

Konsultacijos metu Jurga stebėdavo klientus – vaikus. Jų išvaizda galėjo skirtis. Jie buvo mergaitės, berniukai. Ilgais – trumpais, šviesiais – tamsiais plaukais. Strazdanoti – be strazdanų. Tvarkingai aprenkti – murzini. Kvepiantys lengva vaikyste – smirdantys skurdu. Tylintys – beriantys žodžius. Verkiantys. Šaukiantys. Ta įvairovė. Tik štai akių žvilgsnyje Jurga pagriebdavo trauminio įvykio atspindį. Ji jusdavo kaip lyg juoda širma užkrenta vaikui ant akių ir jis nors labai ieško – vis neranda, suka ratus, iškapstęs visas savo stiklines, margais žiedlapiais išgražintas „paslaptis“. Kiekvienas vaikas merkė save tarsi į slaptą Jurgos vazelę, bandydamas išskleisti naujas šaknis, kurios sutraiškytos taršėsi jo viduje, nuodijo toksiškais praeities nuodais. Jurga lengvino konvulsiškus traukulius apčiuopus išlikusius ūglius. Atkakliai su klientais ravėjo ir ravėjo sąmonę, pasąmonę – praeitį pakuodavo į lygias vagas ir jose merkė naujas sėklas, naujus gyvenimo atradimus, saulėtekis. Plačiai atmerkti akis. Tai išrauti iš esmės traumos dieglį, užgyti, kiek galima švelniau surandėti ir vėl augti, stiebtis į šviesą. Jurga jautėsi globėjiška, tačiau visuomet laikėsi šiek tiek atstumu nuo kliento. Tas saugus atstumas, kad per daug nepanirtumei, nenuskėstumei, nesudegtumei pati. Ji jautė atsakomybę tik už save. Klientas turėjo nešti savo dalį pats. Jurga tik palengvindavo, pristabdydavo, sulaukydavo, palaukdavo, išbūdavo, tačiau negalėjo tempti už du. Psichoterapiją visuomet gaubia kažkokia paslaptis. Tiesiog artėjimas link pažinimo visada duobėtas, nenuspėjamas, bauginantis. Jurga suvokė, kad išėjimas iš užburto rato galimas tik tada, kai surenki visus burtažodžius, juos teisingai supranti, ištari ir praregi, kad viskas buvo tik viduje sukaupti neįvardinti jausmai, baimės, apraizgiusios kiekvieną smegenų vingį.

Jurga paglostė intuityviai pilvuką. Gyvybės augimas skatino po darbų daugiau nirti į savo laukimą. Stebuklo laukimą. Tomas kelioms dienoms išvykęs. Ramiai užpildytos konsultacijų dienos. Mariaus laiškai tapo nesuvokiami. Jis keikė Jurgą. Ji nesuprato už ką. Pirštų galiukais traukėsi nuo Mariaus atsiminimo. Jis tai dingdavo – tai vėl išnirdavo. Atmintyje dilo jo vaizdas. Visgi laikas bėgo greičiau...

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

Jau septyniolika savaitė.

Gyvybės pulsavimas įkvėpė rudens pradžiai.

Jurga peržvelgė plačią Vilniaus panoramą. Nuo kalno žaliai – pilkai mirguliavo miesto bokštai. Dangoraižiai darkė vaizdą. Toks šaltis. Stiklai. Pilki stulpai. Statūs kampai. Jokios figūrėlės. Jokios istorijos. Žalumos kasmet mažėjo. Vienur kitur dar pastebi žalią žolę, besipriešinančią asfalto ir mūro visagalybei. Lipdama laiptais žemyn Jurga džiugino bent tai, kad dar gali prasieiti pakeliui į darbą per žaliuojantį Tauro kalną. Buvo vakaras. Jau šiek tiek temo. Jurga spirgėdama gamtos grožiu net nepastebėjo artėjančio asmens. Jis pašaukė ją vardu. Jurga staigiai atsisuko. Pajuto tik stiprų smūgį į pilvą ir staigų kritimą laiptais. Geliantis skausmas ir vidinis trūkis nuskraidino Jurgą į tamsą.

Maža mergaitė ėjo tamsiu koridoriumi. Aplinkui tylu. Sienos aukštos. Lubų nesimatė. Girdėjosi kūdikių verksmas. Jurga bėgte bėgo link garsų. Tiesiu šūviu į priekį. Tik štai balsai nuo artėjimo tik tolo. Blanko. Tirpo. Jurga bėgo į pilnas krūvas fotografijų. Tų socialinių tinklalapių mėgstamų – kūdikiškų šypsenėlių, palaimingo miego, susimąsčiusių mažųjų išminčių...

Kažkur tamsoje skambėjo Andriaus Mamontovo¹⁷ daina:

Andriaus Mamontovo daina „Neužgesk“

Aš prisimenu gerai tave
Tas maištingas ir šviesias akis
Ar pasidavei tu jau ar ne
Ar tebedega jose ugnis

PRIEDAINIS:

Neužgesk, tiktai neužgesk
Man skaudu bus tave prarast

Neužgesk, tiktai neužgesk
Man skaudu bus tave prarast

¹⁷ Andrius Mamontovas (g. 1967 m. rugpjūčio 23 d. Vilniuje) – Lietuvos muzikantas, prodiuseris, aktorius. Daugiau apie atlikėją: https://lt.wikipedia.org/wiki/Andrius_Mamontovas. Dainos „Neužgesk“ nuoroda: https://www.youtube.com/watch?v=i_kt328rx1Y

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

Tavo žodžiai vis dar pas mane
Jie man primena, kad moku skrist
Ar danguj aš būsiu, ar dugne
Aš tik noriu pas tave sugrįžt

PRIEDAINIS:

Neužgesk, tiktai neužgesk
Man skaudu bus tave prarast

Neužgesk, tiktai neužgesk
Man skaudu bus tave prarast

Ši akimirka labai trumpa
Ji trumpa, jei tu mane girdi
Aš galiu liepsnoti bet kada
Tik dėl to, kad tu kažkur esi

PRIEDAINIS:

Neužgesk, tiktai neužgesk
Man skaudu bus tave prarast
Neužgesk, tiktai neužgesk
Man skaudu bus tave prarast*

- Jurga. – skambėjo Mariaus balsas.
- Jurga. – skambėjo Vyro žodžiai.
- Jurga. – šaukė Tomas.
- Jurga. – verkė Mama.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Dylanas Marlais Thomas¹⁸

„Ir nebus mirties karalijos“

.

Ir nebus mirties karalijos

Nuogus lavonus priims kaip draugus

Vakarų mėnulis ir vėjas;

Nors jų raumenys iširs ir kaulai sugurs,

Alkūnės ir pėdos palies žvaigždes;

Kas protą praras, tas dangų laimės,

Kas nugrims į marias, prisikels iš gelmės;

Kas mylės, tas žus, bet meilė nežus;

Ir nebus mirties karalijos.

.

Ir nebus mirties karalijos,

Vėjų šaly, po vandens sūkuriais

Jie ilgai ilsėsis numirę;

Ant kankinimų suolo nesuvirpės,

Nesuvaitos įsukti į ratus;

Sąžinę persmeigs blogio dyglys

Ir tikėjimas perskils į dvi dalis;

Tiesa subyrės, bet nepasiduos;

Ir nebus mirties karalijos.

.

Ir nebus mirties karalijos.

Nei žuvėdrų klyksmo jie negirdės,

Nei bangos ošimo pakrantėj;

Kur žydėjo gėlė, nebebus gėlės,

¹⁸ Dylan Marlais Thomas (1914 m. spalio 27 d. – 1953 m. lapkričio 9 d.) Velsio poetas. Daugiau informacijos apie autorių: https://en.wikipedia.org/wiki/Dylan_Thomas.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Ir žiedų neapsunkins lietus;
Kas protą praras ir gyvybę praras,
Tas ir vėl prasikals pro mirties drobules;
Stiebsis į saulę, kol saulė suduš,
Ir nebus mirties karalijos.

Vertė Tomas Venclova¹⁹

Jurga prarado savo dvynius. Savaitgaliais. Kai mieste šurmuliuoja minios žmonių. Jurgai lyg ietimi smelkėsi mažų vaikų ir jaunų vyrų šypsenos. Ji virpėdavo lyg drugio krečiama - mintyse kartodama „Nežliumbk“. Įsivaizduodavo „Karlsono ir mažylio“ filmuko sceną, tačiau Jurgai nesisekė savęs paguosti²⁰. Grįžusi smukdavo į vonią ir raudodavo. Tas gailestis sau draskė gabalais. Jautėsi, kaip valgoma košė: „Sūnus – už besąlygišką Mamuko meilę“. „Šaunuolė, nespjauk. Nespjauk.“ „Vyras – už besąlygišką Tėvo meilę“. „Nežliumbk, paspringsi“. Jurga šokdavo į bėgimo batelius ir šuoliuodavo žemyn nuo Basanavičiaus kalno link Žemaitės gatvės vingio. Sustojusi ties Vilniaus geto griūvančiomis sienomis – vis skaitydavo kelintą tūkstantą kartą – „40 000 žydų... kurie sušaudyti Paneriuose“. Jurgos visos dalys vėl sulipdavo į vieną ir ji žinojo, kad tik taip gelbsti save nuo beprotybės.

Jurga kartais kaltindavo save, kad nemoka gyventi tyliai. Tyliai kvėpuoti. Tyliai kalbėti. Tyliai rašyti. Tyliai dirbti. Tyliai mylėti. Tyliai mylėtis... Jų visa giminė nemokėjo gyventi tyliai... Jurgai išplaukdavo iš atminties miglos ryškūs Babos ir Senelio vaizdai. Negalima Babos vadinti „Senele“, nes „Senele“ per minkšta, per daug pūkuota.

Baba tvirta, plačiapetė, skvarbių akių, nuolat atakuojanti keiksmazodžių lavina, kuri jai tiko prie jos būties. Išsitempusi kaip styga nešė savo likimo vėliavą: sudegęs sūnus, iš vagono iškrapštytas netašytas vyras, penki vaikai.

¹⁹ Tomas Venclova (g. 1937 m. rugsėjo 11 d. Klaipėdoje) – Lietuvos poetas, publicistas, vertėjas, literatūros tyrinėtojas, profesorius. Vienas iš penkių Lietuvos Helsinkio grupės narių steigėjų. Daugiau informacijos: https://lt.wikipedia.org/wiki/Tomas_Venclova.

²⁰ „Karlsono ir mažylio“ filmuko scenos nuoroda: <https://www.youtube.com/watch?v=eIJ210Su7JE>. Žiūrėti 7 minutę 8 sekundė – 9 minutę 35 sekundė.

²¹ Kventinas Tarantinas (angl. *Quentin Tarantino*, pilnas vardas: angl. *Quentin Jerome Tarantino*, g. 1963 m. kovo 27 d. Knoksvilyje, Tenesyje, JAV) – amerikiečių kino režisierius, scenaristas, aktorius. Daugiau informacijos: https://lt.wikipedia.org/wiki/Quentin_Tarantino.

Rasa Kuodytė-Kazieliene

Vardan tos, Lietuvos

Išlikusioji

Vėliau – jau nepriklausomybės metais – Senelis ištiktas insulto kelis metus vapėjo patale ir vis skaitė, ir skaitė „Lietuvos ryto“ paklodes, niurzgėjo dėl valdžios, kaltino net Marijos radiją, kad šis problemų nesprenžia, o tik nusišneka... Baba mylėjo Senelį. Senelis – partizanų vado brolis. Jos žodžiais, pasakorius ir pusė poeto. Jurga prisimindavo, kaip Baba šurmavo vagoną į Sibirą dėl tų kaimo muzikų (t. y. Babos žodžiais – Vyru). Pasak Babos, susibėgo į krūvą šešios Bobos (t. y. Babos žodžiais – Moterys), suderino planą, kad dvi su geležiniais pagaliais laužia vagono lentas, o keturios stribus „pavilioja“. Viena Boba bandė nesutikti, kad prie savęs stribo arčiau penkių metrų neprisileis. Baba užriko: „Leisi papą pagraibyti! Papas ar mūsų muzikai?“. Pasirinko visgi savo muzikus. Jurga leipdavo juokais, kai Baba vėl ir vėl kartodavo tą istoriją. Jai kėlė juoką... Jurgos vaizduotė piešė didvyriškas amazones, Kventino Tarantino²¹ filmų siužetus su Baba ir jos komanda...

Jurgai vis skamba Senelio žodžiai: „Laisvė neturi kainos“.

Babos atgarsis: „Laisvė ir eiliuoti tavo laišakai vaikų neužaugins...“

Lietuvių liaudies partizanų daina

Nebegrįš sūnelis

Kur juodoji plaukia ir tamsi giružė.

Ten, kur auga egles,

Alksniai ir beržai.

Pernai rudenėlį vidurį

Giružės ten apsigyveno laisvės nėsėjai.

Ne ilgai jiems teko ten linksmi gyventi.

Ne ilgai skambėjo jų linksma daina.

Iš draugų savųjų rados išdavikas

Atvedė plėšikų gaują jis čionai.

Štai ir netikėtai juos užpuolė priešai.

Krito partizanai ant žemės šaltos.

Kaip gegužės naktį šakelės pakasti žiedelius jaunus.

Taip vidurį miško pervertom krūtinėms\

Rasa Kuodytė-Kazieliene
Vardan tos, Lietuvos
Išlikusioji

Krito partizanai ant žemės šaltos.

Nežino tėvelis, kur ilsis sūnelis.
Į šventas kapines jų ten nelaidos.

Tiktai miško paukščiai, ir vilkai piktieji
Nekaltuosius kaulus po mišką nešios.

Nesulauks motutė mylimo sūnelio.
Praziūrės langelį, prarymos rankas.
Bet negriš sūnelis vidurį naktelės.
Negriš aplankyti motinos senos.

Jurga suvokė, kad tai kompleksinis potrauminis streso sutrikimas. Vartė Judith Lewis Herman „Trauma ir išgijimas“ knygą ir brūkšneliais žymėjosi pasireiškiančius simptomus.

Kompleksinis potrauminio streso sutrikimas.

1. Ilgai (nuo mėnesių iki metų) trukusios priklausomybės nuo totalitarinės kontrolės istorija. Pavyzdžiui, įkaltai, karo belaisviai, asmenys, išgyvenę koncentracijos stovyklas, asmenys, buvę priklausomi nuo religinių kultūrų. Čia priskiriami ir asmenys, buvę priklausomi nuo totalitarinių sistemų seksualinio bei namų gyvenimo srityse; kaip antai, buitinio smurto aukos, asmenys, vaikystėje patyrę fizinį bei seksualinį smurtą, organizuoto seksualinio išnaudojimo aukos.
2. Šie emocijų reguliavimo pasikeitimai:
 - nuolatinė disforija;
 - pasikartojantys mėginimai nusižudyti;
 - savęs žalojimas;
 - pratrūkstantis arba ypač nuslopintas pyktis (gali kaitaliotis);
 - kompulsyvus ar ypač nuslopintas seksualumas (gali kaitaliotis).
3. Šie sąmonės pokyčiai:
 - trauminių įvykių amnezija arba hiperamnezija;
 - laikini disociaciniai epizodai;
 - depersonalizacija/derealizacija;

- patirties pergyvenimas iš naujo, arba potrauminio streso sutrikimo invazijos simptomų pavidalu, arba nuolatinių apmąstymų forma.
4. Šie savęs suvokimo pokyčiai:
- bejėgiškumo jausmas arba iniciatyvos nebuvimas;
 - gėda, kaltė, savęs kaltinimas;
 - susitepimo bei paženklinimo stigma jausmas;
 - visiško išskirtinumo iš kitų jausmas (gali apimti ypatingumo, vienišumo jausmas, įsitikinimas, kad niekas kitas nesupranta, arba nežmogiško identiteto priėmimas).
5. Šie smurtautojo suvokimo pokyčiai:
- neįstengiama nutraukti santykio su smurtautoju (dažnai tai svarstymas, kaip atkeršyti);
 - nerealistinis absoliučios galios priskyrimas smurtautojui (čia būtinas atsargumas, nes auka smurtautojo tikrąją galią gali įvertinti realiau nei gydytojas);
 - idealizavimas ar paradoksalus dėkingumas;
 - ypatingo ar antgamtiško santykio jausmas;
 - smurtautojo tikėjimo sistemos arba mąstymo priėmimas.
6. Šie santykių su kitais žmonėmis pokyčiai:
- izoliacija ir atsitraukimas;
 - artimų ryšių iširimasis;
 - vis kito išgelbėtojo nuolatinis ieškojimas (gali kaitaliojasi su izoliacija, atsitolinimu nuo žmonių);
 - nuolatinis nepasitikėjimas;
 - daug kartų žlugusios pastangos save apsaugoti.
7. Šie prasmės sistemų pokyčiai:
- asmenį palaikančio tikėjimo praradimas;
 - beviltiškumo ir nevertumo jausmas.